

Kader Ruimtelijke Ontwikkeling kustzone Hoorn-Amsterdam

KROK

KADER
RUIMTELIJKE
ONTWIKKELING
KUSTZONE
HOORN-
AMSTERDAM

INHOUD

Inleiding	5
Het KROK, aanleiding en doel	5
Focus op natuur, recreatie en landschap	8
Opbouw van het KROK	9
<i>Intermezzo - Dijkversterking en dijkplaatsen</i>	11
 1. Ruimtelijke karakteristiek van de Kustzone	 13
Vooraf	13
Hoorn - regiostad aan land en water	17
Zeevang - land in de luwte	21
Gouwzee - steden en bestemmingen om een groot natuurrijk binnenmeer	25
Waterland-IJmeer - groen-blaauwe oase in de flank van de metropool	29
 2. Ambities, opgaven en kansen voor de toekomst	 33
Vooraf	33
De ambities zoals geformuleerd in het APRK	34
<i>Intermezzo - Samenvatting van het beleid voor de Kustzone</i>	36
Opgaven en kansen voor de kustzone als geheel	38
Opgaven en kansen voor Hoorn	43
Opgaven en kansen voor Zeevang	44
Opgaven en kansen voor Gouwzee	46
Opgaven en kansen voor Waterland-IJmeer	48
Strategieën en ruimtelijke principes	52
 3. Kader voor de initiatieven en inrichtingsvoorstellen	 55
Vooraf	55
Wat draagt het initiatief bij?	56
Waar is het initiatief het beste op zijn plaats?	62
Hoe past het initiatief in de context?	70
Tenslotte	74
 Bijlage	 77
 Colofon	 82

INLEIDING

HET KROK, AANLEIDING EN DOEL

Vanuit het Hoogwaterbeschermings-programma (HWBP) worden de Markermeerdijken tussen Hoorn en Amsterdam versterkt. Deze versterking, die in 2026 afgerond moet zijn, betekent een behoorlijke transformatie van de dijk. Hoewel de dijk, die provinciaal monument is, gedeeltelijk wordt aangetast, kan de versterking tegelijkertijd een kwaliteitsimpuls betekenen in de vorm van versterking van de natuurlijke kwaliteiten, culturele waarden, betere gebruiksmogelijkheden en nieuwe landschappelijke kwaliteiten.

De Provincie Noord-Holland heeft geld gereserveerd om samen met andere partijen (o.a. Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Rijkswaterstaat, gemeenten, recreatieschappen en terreinbeheerders) de Kustzone Hoorn-Amsterdam een kwaliteitsimpuls te geven. Op initiatief van de provincie hebben de genoemde partijen aangegeven welke ambities zij koesteren met betrekking tot het gebied en instanties en organisaties in de Kustzone opgeroepen met initiatieven te komen, die de kwaliteit van het gebied verhogen. Zo worden in het kader van de dijkversterking 'dijkplaatsen' geïntroduceerd (zie voor uitleg op pagina's 10 en 11), plekken waar de kwaliteiten van de Kustzone, bijvoorbeeld middels een trap of een

Aanleiding voor het KROK is tweeledig: de dijkversterking en de wens om de dijkzone te verbreden en een kwaliteitsimpuls te geven (foto: H+N+S. Zie uitgebreide bronvermelding achterin)

uitzichtpunt, beleefbaar kunnen worden gemaakt. Een Ambitieprogramma Ruimtelijke Kwaliteit voor de Kustzone is in concept gereed. Hierin wordt (1) het beleid beschreven dat de verschillende overheden voor het gebied hebben ontwikkeld, worden (2) de kansen in beeld gebracht voor de thema's recreatie, natuur, cultuur, landbouw en overige regionale economie en wordt (3) een overzicht gegeven van de initiatieven, plannen en projecten (in het vervolg kortweg 'de initiatieven') die in de Kustzone voor de verschillende thema's door de verschillende partijen op de agenda zijn gezet.

Ook is – ter voorbereiding van een kader om de verschillende initiatieven die 'boven de Kustzone hangen' te kunnen beoordelen – de Kustzone verdeeld in vier deelgebieden, elk met een eigen ruimtelijke karakteristiek en positie ten opzichte van het krachtenveld van verstedelijking en infrastructuur.

Om vervolgens trefzeker te kunnen zijn in het beantwoorden van de vraag welke initiatieven, wáár, in welke verschijningsvorm zó kunnen landen dat ze waarde toevoegen aan het kustlandschap, zoals dat in de loop der eeuwen is gegroeid, is een ruimtelijk kader voor de Kustzone nodig. Dat product lijkt in zijn opbouw en redeneerlijn op het Kader Ruimtelijke Ontwikkeling Markermeerdijken uit 2014. Daarin zijn op basis van een aantal karakteristieken van gebieden langs het Markermeer uitgangspunten geformuleerd voor het ontwerpen van de dijk en zijn directe omgeving. Het kader voor de Kustzone doet iets dergelijks maar dan voor een brede Kustzone, een gebied dat bestaat uit een buitendijks deel (de eventuele voor- en oeverlanden inclusief een deel van het Markermeer en het IJmeer), de dijkzone (de dijk zelf met buiten- en binnenbermen, eventuele dijkbebouwing en waterwerken) en een binnendijks deel (met

de landschappelijke ensembles die aan de dijkzone grenzen).

Het Kader ruimtelijke ontwikkeling Kustzone Hoorn–Amsterdam (KROK) dient om te kunnen beoordelen of een ruimtelijk initiatief waarde toevoegt aan, of tenminste past bij het karakter van de verschillende gebieden in de Kustzone. Het KROK is een zeef en een kompas in één: aan de hand ervan kunnen initiatieven, die in beeld zijn of nog in beeld komen, worden beoordeeld en kan worden aangegeven of en in welke hoedanigheid (omvang, verschijningsvorm, condities) initiatieven op welke plek in de Kustzone welkom en passend zijn. Tegelijkertijd is het een handreiking die uitnodigt om met initiatieven te komen en die richting mee te geven zodat ze passen binnen het kader. Dit Kader Ruimtelijke Kwaliteit reikt overheden en particuliere initiatiefnemers een gedeeld beeld, een manier van kijken

aan voor de Kustzone en de opgaven daarin. Het legt de overeenkomsten en verschillen bloot tussen gebieden in de Kustzone, geeft aan waar en hoe problemen kunnen worden opgelost of kansen kunnen worden verzilverd. Met dit kader willen we inspireren en initiëren, en context bieden aan de initiatieven. Zodat ze de gewenste bijdrage leveren aan de ruimtelijke kwaliteit en ontwikkeling van de Kustzone. De inhoud kan input zijn voor nieuw te ontwikkelen beleid of de basis vormen voor nieuwe initiatieven.

Het KROK gaat over ruimtelijke kwaliteit; met het KROK worden initiatieven beoordeeld op hun fysieke verschijningsvorm en hun functionaliteit. Een ingreep op gebied van recreatie of een set maatregelen gericht op verbetering van de natuurlijke kwaliteiten heeft een bepaald uiterlijk en een bepaalde werking.

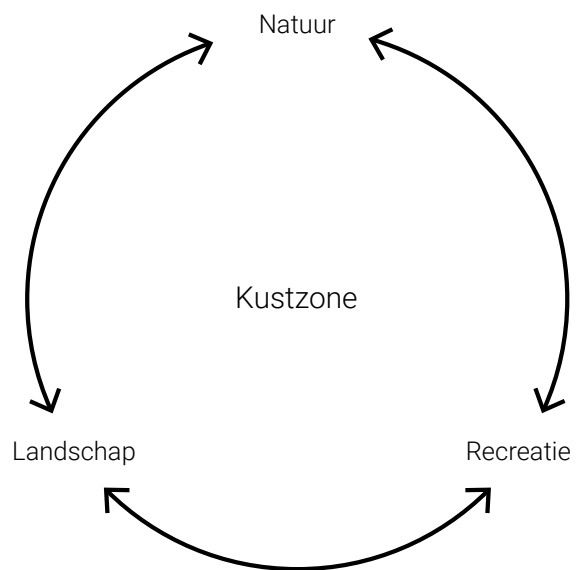

Het KROK biedt een kader voor de kernopgaven en kernkwaliteiten van de kustzone met onder andere aandacht voor natuur (binnen- en buitendijks), recreatie, landschap en landgebruik (foto: M. Eker)

In het kader van het KROK past een bepaald initiatief of een bepaald inrichtingsvoorstel als het qua karakter aansluit bij zijn omgeving, qua verschijningsvorm iets toevoegt en qua werking meerwaarde oplevert. Kortom als het er goed uit ziet en als het ‘werkt’.

FOCUS OP NATUUR, RECREATIE EN LANDSCHAP

Het KROK richt zich op de kernkwaliteiten en kernopgaven van de Kustzone Hoorn-Amsterdam. De impuls die de Provincie samen met andere partijen aan de Kustzone wil geven houdt vooral een versterking van de recreatieve, natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten van de Kustzone in. De initiatieven en inrichtingsvoorstellen die voor het gebied op de agenda zijn gezet liggen ook allemaal op het vlak van de thema's recreatie, natuur en landschap (inclusief cultuurhistorie en landgebruik).

Het gaat er in de Kustzone om de balans te vinden tussen de natuurwaarden, recreatie-ontwikkelingen en de ruimtelijke kwaliteit van het landschap en om op het spoor te komen waar deze deze elkaar overlappen en waar elkaar uitsluiten

De kustzone is het recreatiegebied voor de eigen inwoners en die van de groeisteden Puremerend en Hoorn; bovendien is de kustzone het uitloophet gebied voor de Metropoolregio Amsterdam (foto: M. Eker)

Aan de basis ligt het behoud en het versterken van de landschappelijke kwaliteit van de kustzone die wordt gevormd door diverse landschappen, door aantrekkelijke linten, dorpen en steden, strandjes, dijkopgangen, sluizen, die een breed palet aan belevingen bieden (foto: H+N+S)

De kwaliteitsimpuls, die voor de Kustzone in het verschiets ligt, behelst het op orde brengen en robuuster maken van het natuurlijk systeem van water en land én de vergroting van de ruimtelijke kwaliteit en de belevings- en gebruiksmogelijkheden. Zo ontstaat een robuuster, toegankelijker en rijker landschap, dat goed is opgewassen tegen de grote opgaven op het gebied van verstedelijking klimaatverandering en energietransitie die in het gebied waar de Kustzone deel van uit maakt aan de orde zijn.

zoals die door de verschillende betrokken partijen met het oog op de ontwikkeling van de Kustzone worden gekoesterd en geeft een samenvatting van de opgaven en kansen die in het Ambitie Programma Ruimtelijke Kwaliteit worden beschreven. In het derde hoofdstuk wordt het feitelijke kader gepresenteerd aan de hand waarvan de ruimtelijke ontwikkelingen in de Kustzone kunnen worden beoordeeld en zo nodig qua locatie, omvang, positie en verschijningsvorm kunnen worden aangescherpt.

OPBOUW VAN HET KROK

In het eerste hoofdstuk worden de vier gebieden die samen de Kustzone vormen gekarakteriseerd. Tevens worden verbeterpunten en potenties met het oog op de verdere ontwikkelingen aangegeven. Het tweede hoofdstuk gaat in op de ambities

INTERMEZZO - DIJKVERSTERKING EN DIJKPLAATSEN

De Markermeerdijken tussen Hoorn en Amsterdam worden versterkt en moeten in 2026 weer veilig zijn. De Alliantie Markermeerdijken is verantwoordelijk voor ontwerp en uitvoering van deze versterking. De Provincie Noord-Holland is bevoegd gezag voor de plannen en formeel verantwoordelijk voor de dijk als provinciaal monument. Bovendien werkt zij vanuit ruimtelijk-economisch perspectief aan de versterking van de kwaliteit van de dijk en haar omgeving. Om deze belangen te integreren en vorm te geven is in 2014 het Kader Ruimtelijke Kwaliteit opgesteld, een gezamenlijk product van HHNK, Provincie Noord-Holland, Recreatie Noord-Holland en RWS. Mede op basis hiervan is de provincie betrokken bij de ontwerpen voor de dijk. Hierbij heeft zij aandacht voor de samenhang in - en kwaliteit van - het ontwerp voor het gehele traject, maar ook de ontwerpen voor specifieke plekken zoals bijvoorbeeld Durgerdam. De huidige dijk is een informeel, historisch gegroeid

landschapselement. Haar schoonheid ontleent ze aan haar herkenbare vorm en het verloop van het dijklichaam in het landschap, aan haar unieke kwaliteit als grens tussen water en land, en aan de (historische) gebouwen en gebruikers die zich langzaam tegen de dijk aan hebben genesteld.

De dijk is niet slechts een veiligheidsmaatregel, maar inmiddels 'van ons allemaal'. Er wordt op en langs gerecreëerd, en de natuur en cultuurhistorie worden hogelijk gewaardeerd en beschermd. De techniek van het dijken ontwerpen en maken verandert. Ook het proces is complex, het ontwerp komt met veel partijen tot stand. Gevolgen hiervan zijn nieuwe innovatieve oplossingen en een toenemend aandeel van rekenmodellen in het dijkontwerp. Zo wordt van Hoorn tot en met Scharwoude de oeverdijk aangelegd; een innovatieve, zandige dijk op afstand van de oude die op enkele plaatsen strekdammen nodig heeft om het zand op de plek te houden. Elementen die eerder niet bij een dijk 'hoorden'. Deze dijkpraktijk willen we laten zien door onder andere het toevoegen van goed ontworpen, betekenisvolle (gebruiks)plekken op de

Zicht vanaf de dijk op het voorland ter hoogte van het lint van Etersheim, waar een dijkplaats wordt ontwikkeld (foto: H+N+S)

meest markante overgangen. Hier ligt een kans om dijkplaatsen te situeren.

Dijkplaatsen zijn plekken op, aan en langs de dijk die door de bijzondere ligging en door de daar geconcentreerde voorzieningen extra ontwerpaandacht nodig hebben. Op sommige plaatsen kunnen voorzieningen wellicht beter geïntegreerd worden in nieuw ontworpen elementen voor specifiek deze dijk. Om dijk, water en achterland te kunnen gebruiken en beleven zijn met name in de omgeving van het sterk groeiende Amsterdam meer, gevarieerder en grotere voorzieningen nodig voor de groeiende groep gebruikers. In deze context is integratie van functies een manier om de 'ruimtelijke rust' te bewaren en betekenisvolle plekken te maken. Dijkplaatsen vormen een familie, ze zijn in uitstraling, materiaalgebruik en ontwerpfilosofie verwant en herkenbaar, en helpen het karakter van de dijk versterken. Het is hierbij een uitdaging én kans om de archaïsche beeldtaal van de dijk te verbinden aan die van de moderne metropool. In de stad zelf wordt deze laatste steeds zichtbaarder in de soort en kwaliteit van de voorzieningen, de infrastructuur, de inrichting en kwaliteit van de

openbare ruimte, en gebouwtypologie (torens) en architectuur.

In het metropolitane landschap is geen gebrek aan groene ruimte en ook niet aan leesbaarheid of identiteit, maar wel aan diversiteit; plaatsen met comfort, eigenheid van de plek en ontwerp kwaliteit. Inspiratie voor zo'n soort kwaliteit vinden we in de sfeer, het soort voorzieningen en de beeldtaal van onder andere de Midden-Europese meren en de wijze waarop in Denemarken watervoorzieningen worden ontworpen. Daarbij zijn maat en schaal van deze voorbeelden niet één op één te kopiëren naar het delicate dijklandschap. Dijkplaatsen moeten de beleving van het landschap zo sterk en comfortabel mogelijk faciliteren.

Zicht vanaf de dijk bij het Kinselmeer, waar een dijkplaats wordt ontwikkeld (foto: M.Eker)

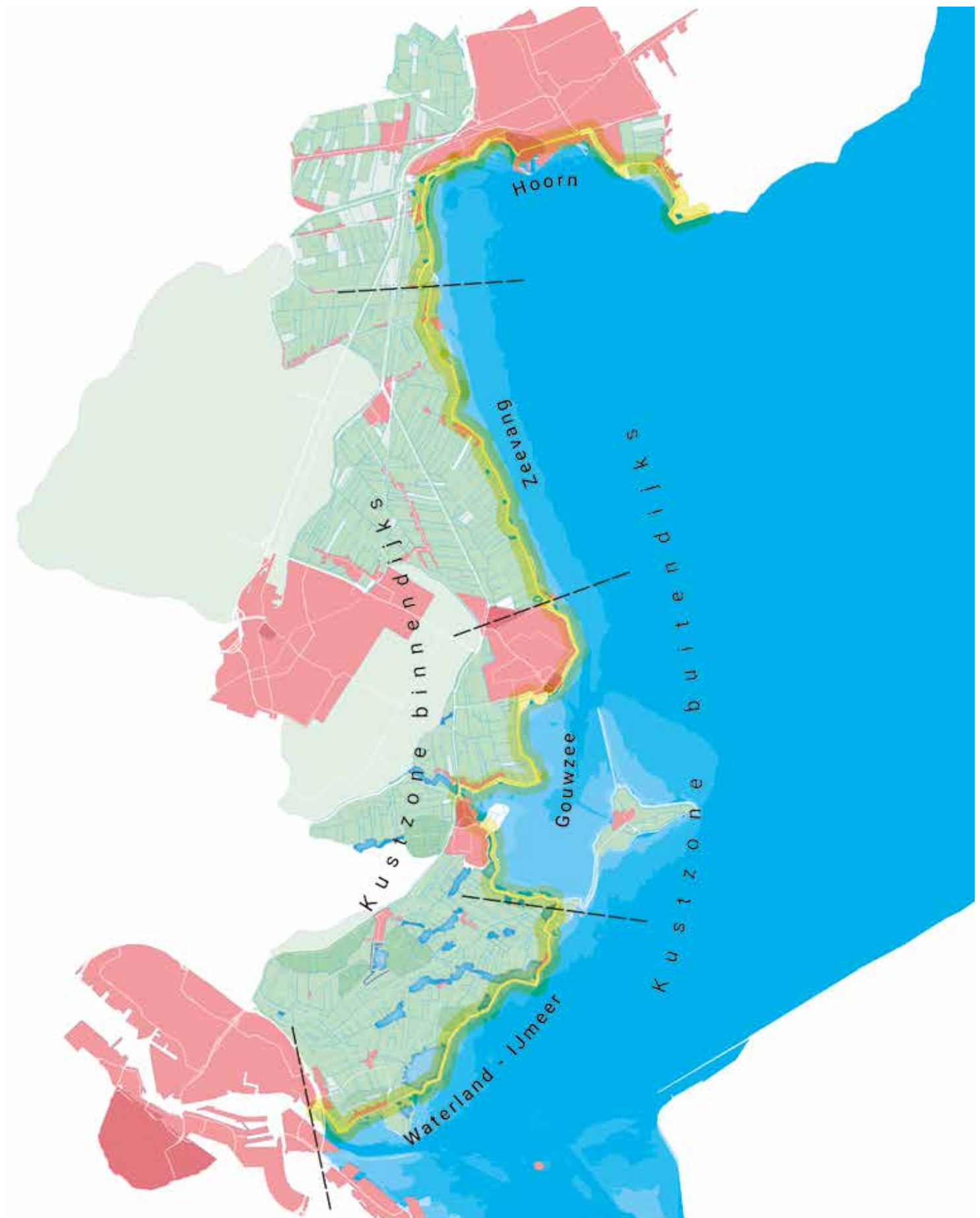

1. RUIMTELIJKE KARAKTERISTIEK VAN DE KUSTZONE

VOORAF

De Kustzone Hoorn-Amsterdam vormt het oostelijk deel van het ‘torso’ van de Provincie Noord-Holland. Het is het gebied waar van oudsher het dikke veenkussen dat tussen het IJ en West-Friesland lag in oostelijke richting via veenrivieren zijn afwatering zocht. Het is heel lang een mozaïek van eilanden, veenpolders, plassen, stromen en stroompjes geweest. Met het realiseren van de grote en kleine droogmakerijen en met het aaneengroeien van de wateren aan de oostzijde van het schiereiland tot een binnenzee, de Zuiderzee, kreeg de Kustzone zijn huidige vorm. Het is een rijk geschakeerd geheel van dijken, boezems, bolle weilanden met eeuwenoude verkaveling en diepe polders. De ligging aan de Zuiderzee en aan de handelsroutes naar oost en west bracht de havensteden en stadjes, vooral dankzij hun verbondenheid aan het netwerk van Hanzesteden, tot bloei.

Dit geheel van gevarieerde landschappen, doorsneden door infrastructuurlijnen en gevoed door steden en stadjes in

De Kustzone Hoorn-Amsterdam en de vier deelgebieden Hoorn, Zeevang, Gouwzee en Waterland-IJmeer

de flank ontdekt meer en meer de ligging aan de kust als grote kans. De kustlijn is hier aantrekkelijk van vorm en oriëntatie. De grillige opbouw en het steeds gevarieerde uitzicht naar beide kanten zorgen voor een heel eigen beleving van dit deel van de kust van de voormalige Zuiderzee. Er zijn mogelijkheden om de natuurwaarden van de oeverzone en het buitendijkse water een boost te geven en het evenwicht dat zich na de aanleg van de Afsluit- en de Houtribdijk maar moeizaam herstelt te bespoedigen.

De druk op het gebied neemt toe. Het groeiend aantal inwoners van de Metropoolregio Amsterdam en de groeisteden Purmerend en Hoorn ontdekken de Kustzone als een unieke setting voor hun dagelijkse sportieve en recreatieve activiteiten. En tegelijkertijd is het gebied de woon- en werkomgeving van de eigen inwoners en ondernemers.

Allemaal redenen om de kwaliteiten en verbetermogelijkheden van dit kustgebied onder de loep te nemen en er vervolgens behoedzaam mee om te springen.

Voor de beschrijving hiervan is de Kustzone opgedeeld in een viertal gebieden, elk met een eigen signatuur en eigen schakering van kleuren. Deze zijn, van noord naar zuid:

- 1 Hoorn, regiostad aan land en water
- 2 Zeevang, land in de luwte
- 3 Gouwzee, steden en bestemmingen om een groot natuurrijk binnenmeer
- 4 Waterland-IJmeer, groen-blauwe oase in de flank van de metropool

De vier gebieden worden hierna elk apart behandeld.

boven: Hoorn is vanuit historisch perspectief een waterstad; de orientatie op het water is nog steeds een grote kracht, maar wordt nog aanzienlijk verbeterd. (Gezicht op Hoorn, 1622. Hendrik Cornelisz Vroom. Westfries Museum)

links: Op veel plaatsen is er sprake van barrièrewerking langs de kust, zoals bijvoorbeeld bij de Hulk, dat wordt begrensd en doorsneden door wegen en spoor. (foto: H+N+S)

HOORN - REGIOSTAD AAN LAND EN WATER

KRACHTIGE BASIS

- Het historisch centrum van Hoorn ligt met (jacht)havens en promenades direct aan het Markermeer
- Hoorn is met recht de waterstad van de Kustzone; met zijn cultuurhistorische kwaliteiten en zijn overige voorzieningen (watersportcomplex met jachthaven, Schouwborg prominent aan het water) fungeert de waterstad als trekpleister van formaat
- Verblijfsrecreatiecomplexen bij de Hulk en het lint van het Berkhout vormen een sterke troef
- De Regiostad kent een grote diversiteit aan landschappen in alle windrichtingen: Hoornse Hop (waterrecreatie in de baai, natuur in en nabij de Hulk, maritieme archeologie), tuinenrijk van West-Friesland aan de oostzijde, veenontginningslandschap met lange slagen aan de noordkant en de boerderijlinten van de Westerkoggen in het westen, met de Westfriese Omringdijk als verbindend element
- Hoorn is de 'hub' aan het noordelijke uiteinde van de Kustzone (met 2 afslagen aan de A7) en verbonden met treinstation, regionaal busstation en op kruispunt van regionale wegen. En tevens knooppunt van vaarwegen (met stop in de riviercruise-routes, jachthavens) en knooppunt van fietsroutes en lange afstands-wandelroutes)
- De Omringdijk omspannt hier de Hoornse Hop in één groot gebaar met een aantal verschillende karakters, zoals de stadsdijk langs de binnenstad, de dijk met voorland (bij de Hulk en boven Schardam) en de dijk die een aantal kleinere baaien omsluit met vooruitgeschoven kapen voor het uitzicht.

VERBETERMOGELIJKHEDEN

- Grote infrastructuur (snelweg, provinciale wegen, spoorlijnen, ontoegankelijke dijken) die langs Hoorn scheert of er samenkomt vormt een barrière tussen Hoorn en de aantrekkelijke (water)landschappen in zijn directe omgeving. Ook bedrijventerreinen en grote woonwijken moeten eerst worden gepasseerd voordat inwoners en recreanten de aantrekkelijke bestemmingen in de omgeving van Hoorn kunnen bereiken; door Hoorn beter aan te sluiten op de grote kwaliteiten in zijn omgeving valst grote winst te behalen
- De relatief luwe kustwateren van het Hoornse Hop bieden uitstekende kansen om de waternatuur te versterken. De voor de kustversterking te realiseren oeverdijk biedt goede kansen voor nieuwe natuur en allerlei vormen van oeverrecreatie
- Ook zijn er bij Hoorn mogelijkheden de binnendijkse natuurwaarden te versterken; zeker als die verbonden worden met de bestaande en nieuwe natuur buitendijks ontstaat er een samenhangend geheel'
- De linten van Scharwoude, en Berkhout kunnen een langzaam verkeernetwerk richting de kust vormen
- De wijken in de (zuid)westelijke rand van Hoorn (Grote Waal) hebben alleen een visuele verbinding met de Hoornse Hop
- Alomtegenwoordigheid van fonteinkruid in het water van de Hoornse Hop vormt een bedreiging voor de waterrecreatie
- De Trekvaart die langs het knooppunt de Hulk loopt kan als schakel in het recreatieve netwerk worden benut
- De regiostad Hoorn kan zijn prominente ligging in de Kustzone nog veel sterker benutten!

Regiostad Hoorn ligt over grote lengte aan het Markermeer maar is er op het centrum na met de rug naartoe gekeerd. De bundel van infra aan de westkant vormt een barrière voor langzaam- en lokaal verkeer in oost-west richting. Met de herontwikkeling van recreatiegebied de Hulk en de aanleg van de vooroeverdijk en het stadsstrand (witte stippellijn) opent de stad zich naar het Markermeer en verbreedt het natuur-en recreatie aanbod

LEGENDA

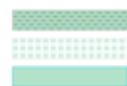
Dijk

Dijklichaam
Stenen dijk

Natuur

NNN
Natura 2000
Weidevogelleefgebied

Recreatie (voorzieningen)

Horeca
Stranden
Recreatieterreinen
Verblijfsterreinen
Sportterreinen

Landschap

Dijken
Veenweide
Droogmakerijen

Infrastructuur

Spoor
Station
Parkeren
Wegen
Fiets- en wandelpaden

Bebouwd

Bebouwd gebied

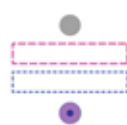
Water

Water
Ondiepte
Vaarroutes

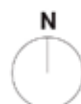

Cultuurhistorie

Rijksmonumenten
Beschermd stads-/dorpsgezicht
UNESCO
Indicatie scheepswrakken

0 1 2 3 km

boven: Het karakteristieke grote open veenweidelandschap van Zeevang met op de voorgrond de Groote Braak ten noorden van Edam (foto: Dqfn13)

links: De ontstaansgeschiedenis van de vele braken (Herstelwerkzaamheden aan de dijk bij Schardam na de Allerheiligenvloed van 1675, van Matthias Withoos uit 1676, Westfries Museum)

ZEEVANG - LAND IN DE LUWTE

KRACHTIGE BASIS

- Grote open veenweidelandschap met lange slagen en lange linten in een soevereine ruimte met de dijk als alomtegenwoordige horizon met een krachtige agrarische sector als economische drager en de polder Etersheimer Braak die het diepste punt van de Kustzone vormt
- Kleinschalige parels in de vorm van cultuurhistorische monumenten (kerken, monumentale stolpen, molen), waterwerken (gemalen, sluizen en spuien in de dijk met Schardam en het zetstuk naar de Westfrieze Omringdijk als hoogtepunt)
- De Natuur in Zeevang vormt met zijn omvangrijke N2000 gebied, NNN, weidevogelleefgebied, braken en binnenwateren samen met de landbouw een krachtige basis voor het landgebruik in dit deel van de Kustzone
- Recreatieve voorzieningen van bescheiden omvang (zwemgelegenheid bij Warder etc) vormen de 'stofferings' in dit agrarisch en natuurlandschap
- Binnendijks vaar- en viswater in de vorm van boezems (Korsloot, ringvaart Beemster), trekvaarten (Hoorn – Edam; Hoorn – Oosthuizen)
- De linten van Etersheim, Warder, Middellie en Kwadijk als dragende structuren voor de occupatie; de N247 vormt de dragende structuur voor de ontsluiting van de kustzone
- In het noordelijk deel kogen en voorland langs de dijk als overgang naar het grote open water
- Met uitzondering van de kogen en voorlanden en de baai van Warder vormt de dijk hier een smalle en gestrekte grens tussen de eeuwenoude veenpolders en het grote water van het Markermeer.

VERBETERMOGELIJKHEDEN

- De ontwatering van het veen in Zeevang en de bodemdaling die daar het gevolg van is bedreigen de houdbaarheid van het watersysteem en daarmee van het landgebruik
- Een klimaatbestendig watersysteem kan hier condities bieden voor een schakeling van diverse vormen van agrarisch gebruik: van intensieve (en natuur-extensieve) landbouw via natuur-inclusieve landbouw naar natuur-intensieve landbouw
- Door het binnendijkse natuur- en landbouwgebied te verbinden met de buitendijkse natuur (die ook nog aanmerkelijk verbeterd kan worden) kan dit deel van de Kustzone een sprong maken in de richting van een gebied vol natuurlijke kwaliteiten met natuur-ondersteunend agrarisch gebruik als dragende gebruiksvorm
- De aantrekkelijkheid van dit deel van de Kustzone als tour-, fiets- en wandel- gebied is een goed bewaard geheim, dat best wat meer in het zonnetje gezet mag worden
- Het recreatieve netwerk is grofmazig en sommige schakels ontbreken; een nieuwe recreatieve verbinding tussen Purmerend en Zeevang (via Middellie?) kan ervoor zorgen dat dit gebied voor meer mensen genietbaar wordt
- Dit gebied kan als recreatieve bestemming nog aan kracht winnen, opdat het niet alleen als 'doorgangsgebied' functioneert
- Aan het verbeterde routenetwerk (ook over water!) en een aantal 'parels' kan een ondersteunend kleinschalig recreatief programma worden toegevoegd, terwijl tegelijkertijd het rustige, 'ijle' en open karakter van dit gebied behouden blijft.
- De Dijkplaatsen die in Zeevang worden gerealiseerd kunnen aantrekkelijke recreatieve plekken en hoogtenpunten in de beleving worden.

Het open landschap van Zeevang wordt aan de ene kant begrensd door de knikkende dijk met braken en oeverlanden, en aan de andere kant door de grote polders Beemster en Purmer. Daarbinnen liggen een aantal open linten en stolpenreeksen. Purmerend vormt de stedelijke component. De rust, openheid en ingetogenheid zijn hier de kracht. Tegelijkertijd kent het open landschap grote opgaven op het gebied van landbouw, natuur, en waterbeheer, en kan een betere bereikbaarheid en bekendheid de kracht en kwaliteit van het gebied versterken.

LEGENDA

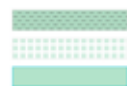
Dijk

Dijklichaam
Stenen dijk

Natuur

NNN
Natura 2000
Weidevogelleefgebied

Recreatie (voorzieningen)

Horeca
Stranden
Recreatieterreinen
Verblijfsterreinen
Sportterreinen

Landschap

Dijken
Veenweide
Droogmakerijen

Infrastructuur

Spoor
Station
Parkeren
Wegen
Fiets- en wandelpaden

Bebouwd

Bebouwd gebied

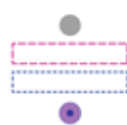
Water

Water
Ondiepte
Vaarroutes

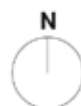

Cultuurhistorie

Rijksmonumenten
Beschermd stads-/dorpsgezicht
UNESCO
Indicatie scheepswrakken

0 1 2 3 km

boven: de Gouwzee, de ruim gestoffeerde oever en het zicht op de gevarieerde horizon vormen hier grote kwaliteiten (foto: Elekes Andor)

links: Zicht op Volendam. De karakteristieke compacte stadjes vormen schakelpunten tussen het binnen- en buitendijkse landschap. (foto: Gouwenaar)

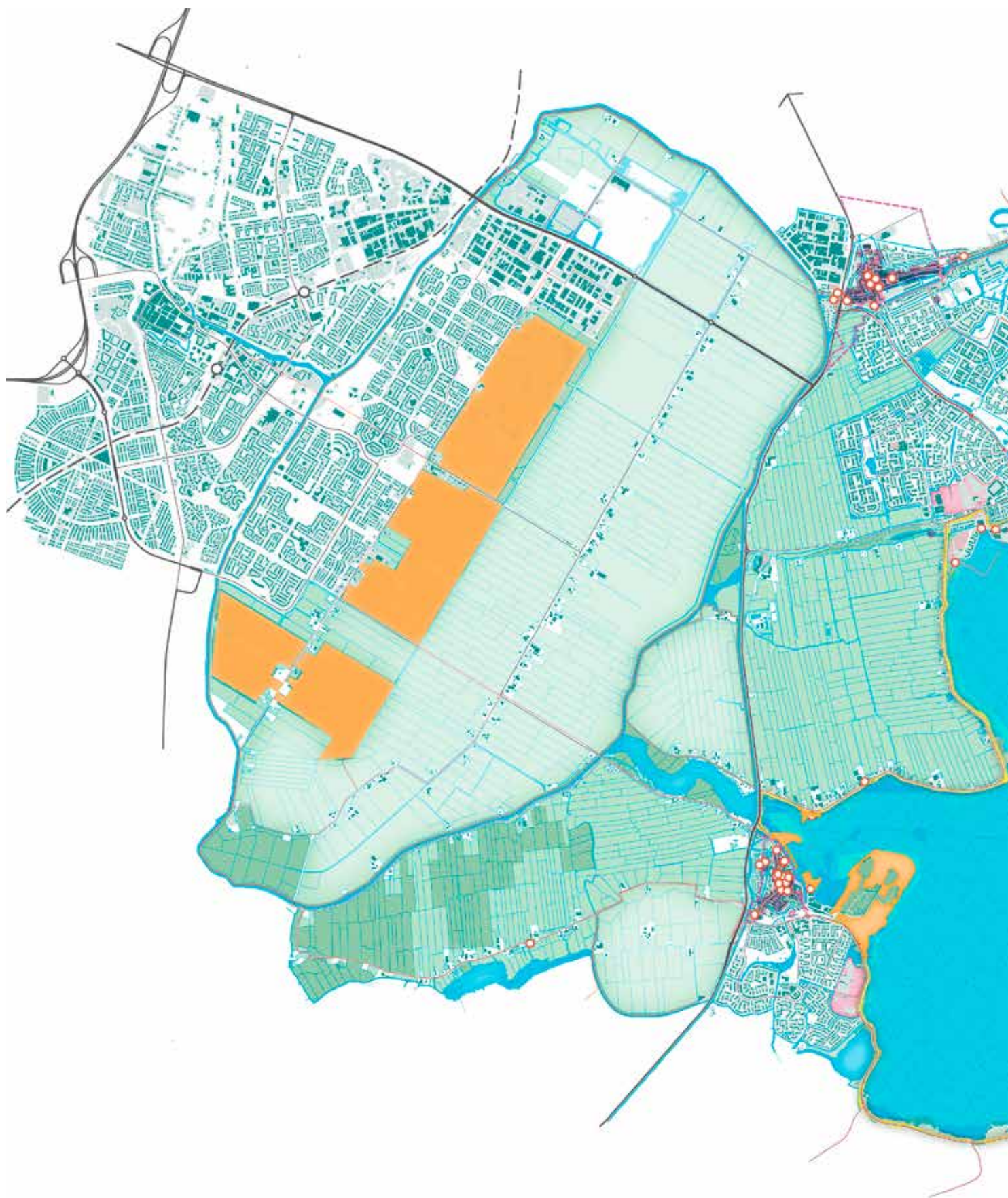
GOUWZEE - STEDEN EN ATTRACTIES OM EEN GROOT NATUURRIJK BINNENMEER

KRACHTIGE BASIS

- De Kustzone heeft hier een rijk palet aan veelbelovende ingrediënten in zich. Met in het hart de aantrekkelijke Zuiderzeestadjes Edam, Volendam en Monnickendam, elk met een eigen karakteristiek, cultuurhistorische kwaliteiten en recreatief profiel: Edam als statig en compact stadje aan het Havenkanaal, Volendam met zijn druk bezochte hart dicht tegen het Markermeer aan met promenade en horeca erlangs, Monnickendam als monumentale waterstad aan de Gouwzee. Samen met het pittoreske Marken, dat als eiland alle kwaliteiten van de Kustzone (cultuurhistorische parel, recreatieve trekker, met krachtige natuur en een dito landschap en dit alles in één oogopslag beleefbaar) in zich verenigt, vormen ze een belangrijke internationale toeristische bestemming. In Edam en Volendam liggen verblijfsaccommodaties direct aan de kust; Hemmeland is een recreatiegebied voor wandelen, fietsen en oeverrecreatie voor de eigen inwoners
- De grote openheid van de Gouwzee, waarvan het noordelijk deel als waterrecreatiegebied (met Edam, Volendam en Monnickendam als uitvalsbases) en het zuidelijk deel als natuurgebied van grote kwaliteit zijn, vormt de tegenhanger van het compacte ruimtegebruik in de kernen
- Dit geheel wordt omgeven door een kring van open landschappen: Waterland, Polder Katwoude, het onbebouwde deel van de Purmer en het zuidelijk deel van Zeevang
- De dijk met geprononceerde kapen aan het Noordeinde in Volendam, in de zuidoosthoek (Jan Hagelhoek) van de polder Katwoude en in de hoek van de dijk naar Marken, omsluit hier de Gouwzee als groot binnenmeer
- De oneindige verte van de dijk bij Zeevang is hier ingeruild voor de zichtbare overkant.

VERBETERMOGELIJKHEDEN

- Het hele complex van aantrekkelijke steden en voorzieningen hangt aan de soms drukke provinciale weg N247 en N244 richting de A7
- In de toekomst kan personenvervoer over water (met name A'dam-Volendam) op drukke dagen hier wellicht soelaas bieden, als alternatief voor toeristisch verkeer over de weg
- Groeistad Purmerend ligt op afstand en met de rug naar de Kustzone toe. De stad zou meer kunnen profiteren van de mogelijkheden die de Kustzone op het gebied van recreatie en natuur biedt, maar verdient dan betere ruimtelijke oriëntatie en aansluiting op het recreatieve netwerk
- Ook het landzijdige waternetwerk (Havenkanaal Edam, Purmer Ee, boezem Purmer) kan in de draai, die Purmerend naar de Kustzone kan maken, een rol spelen
- De Gouwzee en de baai van Marken vormen een goed voorbeeld van wat er in de 'waterzijde' van de Kustzone aan natuurlijke kwaliteiten en recreatieve mogelijkheden op gang gebracht kan worden. Om de Gouwzee niet aan zijn eigen succes ten onder te laten gaan, is hier een heldere zonering van oever- en watergebruik, dat antwoord geeft op de vraag wat waar voorrang heeft, op zijn plaats
- Marken kan zijn positie als de noordelijke 'pool' van het druk gebruikte IJmeer nog beter invullen door de kansen op recreatief gebied te verbinden aan het voorzien in de eigen woningbouwbehoefte en het herstructureren van de bestaande woningvoorraad. En daarbij de onvolkomenheden in de huidige situatie (met name de nondescripte nieuwbouw uit de tweede helft van de 20e eeuw) te repareren en de mogelijkheden voor zelfvoorziening en klimaatadaptatie te benutten.
- Het Galgeriet vormt een voor Monnickendam omvangrijke en ambitieuze waterfrontontwikkeling.

Kenmerkend voor de Gouwzee is de centrale open ruimte met daaromheen de Zuiderzeestadjes temidden van het open veenweidelandschap en de droogmakerijen. Edam-Volendam en Monnickendam liggen aan de noord- en zuidkant. Het eiland Marken vormt een gewilde bestemming aan oostelijke horizon. Purmerend ligt op afstand 'met de rug' naar de kust toe. Intensivering van recreatief gebruik, betere integratie met Purmerend en het benutten van de mogelijkheden van de Gouwzee voor de verdere verbetering van de recreatieve en natuurlijke kwaliteiten zijn hier de opgaven

LEGENDA

Dijk

Dijklichaam
Stenen dijk

Natuur

NNN
Natura 2000
Weidevogelleefgebied

Recreatie (voorzieningen)

Horeca
Stranden
Recreatieterreinen
Verblijfsterreinen
Sportterreinen

Landschap

Dijken
Veenweide
Droogmakerijen

Infrastructuur

Spoor
Station
Parkeren
Wegen
Fiets- en wandelpaden

Bebouwd

Bebouwd gebied

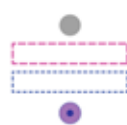
Water

Water
Ondiepte
Vaarroutes

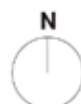

Cultuurhistorie

Rijksmonumenten
Beschermd stads-/dorpsgezicht
UNESCO
Indicatie scheepswrakken

0 1 2 3 km

boven: De dijk als rijk geschakeerd kralensnoer; de baai van Durgerdam (foto: Jvhertum)

links: Hoge bezoekersdruk op de vaak smalle infrastructuur vormt een rem op verdere intensivering van het recreatief gebruik. (foto: M. Eker)

WATERLAND-IJMEER - GROEN-BLAUWE OASE IN DE FLANK VAN DE METROPOOL

KRACHTIGE BASIS

- De Waterlandse Zeedijk vormt hier een wel heel aantrekkelijke overgang. Hij markeert de grens land-water en vormt tegelijk de verbindende factor tussen twee markante landschappen: aan de ene kant het idyllische Waterland, dat met zijn veenweiden, waterlopen en dorpsstructuren geheel beantwoordt aan het archetypische beeld van het Hollandse cultuurlandschap; en aan de andere kant het IJmeer, dat met de zich ontwikkelende bebouwing van Zeeburger- en Sluiseiland, IJburg I en II en Almere steeds meer en meer de allure krijgt van een groot formaat grootstedelijke waterplas met druk heen en weer gevaar op zomerse dagen
- Het grillige verloop van de dijk, de meertjes en dieën aan de landzijde, de dorpen op en langs de dijk en het uitzicht over het water maken het rijden op en onderlangs de dijk tot een zeer gewilde activiteit vanuit de metropoolregio
- In Waterland biedt de Kustzone een rijke verzameling cultureel erfgoed dat als filigrain over het landschap is verdeeld: de (veelal als dorpsgezicht beschermde) dorpslinten met kerktorens als bakens en stolpen, de forten en batterijen van de Stelling van Amsterdam (Vuurtoreneiland en Pampus) en de Waterlandse Zeedijk zelf
- De Zeedijk is drager van velerlei functies: hij doet in de dorpen dienst als publieke ruimte voor allerlei gebruik, hij is onderdeel van het vervoersnetwerk en fungeert als ecologische verbinding; de polder IJdoorn en de Nes zijn hier de buitendijkse gebieden, de eerste met een profiel als natuurgebied en de tweede als een combinatie van een recreatief complex en een buitendijks landbouwgebied
- De dijk vormt hier een rijk geschakeerd kralensnoer langs baaien en kapen, Durgerdam en Uitdam als dijkdorpen en de binnendijkse waterpartijen als het Kinselmeer, het Barnegat, Uitdammer Die en Oostpoel.

VERBETERMOGELIJKHEDEN

- Ontwatering van het veencomplex en bodemdaling die daar het gevolg van is bedreigen de houdbaarheid van het watersysteem en daarmee van het landgebruik
- Het verhogen van de natuurwaarden in de Polder IJdoorn en in De Nes kan de natuur in dit deel van de Kustzone een krachtige impuls geven
- Een klimaatbestendig watersysteem kan hier tot een geschakeerd landgebruik leiden. Natuurinclusieve landbouw kan hier een belangrijke rol in spelen
- De bezoekersdruk is hoog en het laadvermogen voor recreatieve voorzieningen en attracties van dit gebied met zijn historische ensembles erin is beperkt.
- Het beperkte aantal verbindingen in de Kustzone en de breekbare, vaak smalle infrastructuur vormen voorsnag de rem op het intensiever recreatief gebruik van het (water)landschap in Waterland
- Het is zaak het rustige en archetypisch 'lege' beeld van Waterland te koesteren en gerichte verbeteringen in de bereikbaarheid hand in hand te laten gaan met een opknappbeurt van de sleetse plekken
- Het waternetwerk van dit waterrijkste deel van de Kustzone biedt nog meer mogelijkheden voor de kleine watersport
- Aan de kant van het IJmeer gaat het erom de mogelijkheden voor de waterrecreatie verder te ontwikkelen terwijl het contrast tussen de ultra-stedelijke en de meer natuurlijke kusten van het IJmeer bewaard blijft; de karakteristieke grillige kust van Waterland vormt in dit geheel een 'groen-blauwe oase'

Waterland vormt met zijn openheid en zijn cultuurlandschap van dorpen, weiden en water een groot contrast met de intensiteit en hectiek van de metropool waar het direct aan grenst. De kustzone moet hier de gebruiksdruk vanuit de metropoolregio op zo'n manier in goede banen weten te leiden dat de grote eigen kwaliteiten van het gebied overeind blijven.

LEGENDA

Dijk

Dijklichaam
Stenen dijk

Natuur

NNN
Natura 2000
Weidevogelleefgebied

Recreatie (voorzieningen)

Horeca
Stranden
Recreatieterreinen
Verblijfsterreinen
Sportterreinen

Landschap

Dijken
Veenweide
Droogmakerijen

Infrastructuur

Spoor
Station
Parkeren
Wegen
Fiets- en wandelpaden

Bebouwd

Bebouwd gebied

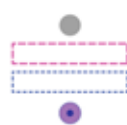
Water

Water
Ondiepte
Vaarroutes

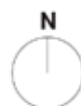

Cultuurhistorie

Rijksmonumenten
Beschermd stads-/dorpsgezicht
UNESCO
Indicatie scheepswrakken

0 1 2 3 km

2.

AMBITIES, OPGAVEN EN KANSEN VOOR DE TOEKOMST

VOORAF

Dit hoofdstuk biedt een samenvatting van wat er in de diverse documenten¹ aan ambities, opgaven en kansen is genoteerd. Omdat het KROK een praktisch product is, dat handvatten geeft voor initiatieven en projecten die in de Kustzone op touw worden gezet, is geprobeerd de ambities, opgaven en kansen zo concreet als mogelijk te formuleren. En omdat het KROK gaat over de ruimtelijke ontwikkelingen, zijn alleen die ambities en kansen genoteerd, die ruimtelijke impact hebben.

Het hoofdstuk start met de overkoepelende ambities uit het APRK. Vervolgens wordt een compact overzicht gegeven van wat er aan beleid op de diverse schaalniveaus voor de Kustzone is geformuleerd. Dan passeren de opgaven en kansen voor de hele Kustzone (voor de thema's recreatie, natuur en landschap & landgebruik) de revue. Om te eindigen met de opgaven en kansen die specifiek voor de vier deelgebieden gelden.

1. 'Ambitieprogramma Ruimtelijke Kwaliteit Kustzone Hoorn-Amsterdam' (APRK), Provincie Noord-Holland, januari 2019 & 'Kader Ruimtelijke Kwaliteit Kustzone Hoorn-Amsterdam, Provincie Noord-Holland, versie februari 2019

DE AMBITIES ZOALS GEFORMULEERD IN HET APRK

- Behoud door ontwikkeling én het meer beleefbaar maken van het cultuurhistorisch erfgoed
- Verbreding en vergroting van het toeristisch en recreatief aanbod t.b.v. gebruik vanuit Amsterdam (aantrekkelijkheid en bekendheid van alternatieve bestemmingen, optimaliseren van bereikbaarheid en capaciteit alsmede het verhogen van ruimtelijke kwaliteit op strategische plaatsen)
- Het versterken van de recreatieve mogelijkheden op en langs de dijk, bijvoorbeeld met de aanleg van het Stadsstrand in Hoorn en het verbeteren van de recreatieve verbindingen voor langzaam verkeer
- De dijkversterkingen en de te ontwikkelen ruimtelijke projecten dragen bij aan de ruimtelijke kwaliteitswaarden van het gebied
- Vergroting van de waternatuurwaarden, vooral door het creëren van brede ondiepe oeverzones voor waterplanten, vissen, schelpdieren, vogels, rietzones en overstroombare oeverlanden
- Innovaties op het gebied van waterveiligheid en klimaatbestendigheid volgens de principes van *Building with Nature*
- Verbreding van het assortiment landbouwproducten, duurzaam geteeld onder omstandigheden van een houdbaar watersysteem. Tevens onderzoek naar de mogelijkheden van ketenverkorting en het produceren onder een eigen label voor de Kustzone.

Om de laag van de meer algemene ambities ‘dekkend’ te krijgen, opdat dat wat er verderop aan opgaven en kansen is opgesomd ook door een algemene ambitie wordt gedragen, stellen we voor een negende ambitie toe te voegen:

- De smalle streng, die de strook met de dijk nu als langgerekte grens tussen land en water vormt, transformeren naar een bredere dijkzone met de dijk als ruimtelijke drager daar middenin. Met meer ruimte voor natuurontwikkeling en recreatie alsmede met meer variatie in de land – waterovergangen aan weerszijden. Een bredere dijkzone met meer voor- en achterland levert ook uit oogpunt van waterveiligheid een meer robuuste waterkering op.

Zicht op de Gouwzee met vooraan Marken, rechts Monnickendam, en achter aan de horizon Waterland. Het verwerkelijken van de ambities draagt bij aan een flinke kwaliteitsimpuls voor de Kustzone en een omslag van dijk naar dijkzone; met de dijk als ruimtelijke drager binnen een veel breder gebied met meer natuur, een rijker palet aan recreatieve mogelijkheden, en een hechtere relatie tussen de buiten- en binnendijkse landschappen (foto: Peter Heeling)

SAMENVATTING VAN HET BELEID

DE KUSTZONE VANUIT DE INVALSHOEK VAN VERSCHILLENDE BETROKKEN OVERHEDEN EN PARTIJEN

De Kustzone Hoorn – Amsterdam is onderdeel van het dynamisch schiereiland boven Noordzeekanaal en IJ. De essentie is waterveiligheid en waterkwaliteit te borgen en een robuust ecosysteem te ontwikkelen, als basis voor een zorgvuldige afwisseling van recreatieve en op natuurontwikkeling gerichte activiteiten en van drukte en rust. De cultuurhistorische kwaliteiten en de ruimtelijke karakteristiek van de onderdelen van de Kustzone vormen vertrekpunt voor de verdere ontwikkeling

Uit: Omgevingsvisie Noord-Holland, 2018

Inzetten op integrale dijkversterking waarbij ook doelen zoals natuur, recreatie en landschap een plaats krijgen. Met behoud van ontwikkelkansen en een eerlijk verdienmodel de agrarische sector en alle ketenpartijen stimuleren om stappen te zetten richting een kringlooplandbouw (door te werken met proeftuinen) en verbetering van de natuur-, water- en bodemkwaliteit (o.a. door de inzet van bodemcoaches), klimaat en dierenwelzijn. Inzet richten op een betere spreiding van toeristen, zowel in tijd als in ruimte; vooral richten op het stimuleren van cultuurtoerisme. Noord-Holland is een provincie met – ook buiten Amsterdam – een rijke cultuur, historie en aantrekkelijke evenementen. Recreatiegebieden moeten toegankelijk en gemakkelijk bereikbaar blijven en er moet ruimte zijn voor recreatieve elementen en ondernemerschap. Tegelijkertijd dient de balans tussen recreatieve activiteiten en rust, stilte en natuurbescherming geborgd te zijn. Recreatie mag niet leiden tot schade aan de wezenlijke kenmerken en waarden van de natuurgebieden

Uit: Coalitie Akkoord College GS, 2019

Bij het inpassen en vormgeven van initiatieven en projecten in de Kustzone de ontwikkelprincipes van de betreffende structuurdragers en ensembles uit de Leidraad toepassen

Uit: Leidraad Landschap en Cultuurhistorie, 2018

Het karakter van Waterland als kleinschalig en rustig vaargebied behouden en zonering van

waterrecreatieactiviteiten aan de Markermeerkust; heldere keuze maken waar wel en waar geen durfsporten/kitesurfen

Uit: Visie Waterrecreatie Provincie Noord-Holland, 2016

Een natter veenweidegebied wordt hier als potentie benoemd

Uit: Agenda Groen Provincie Noord-Holland, 2013

Belangrijke bouwstenen voor de Kustzone zijn: ondiepe zones met helder water (vooral voor waterplanten), geleidelijke land-waterovergangen (oevervegetatie) en ecologische verbindingen (om vismigratie tussen aan elkaar grenzende watersystemen te bevorderen)

Uit: Kaderrichtlijn Water

Voor het Markermeer zijn verbetering voedselbeschikbaarheid (driehoeksmossel en spiering), kaal houden van de rust- en broedgebieden (voorlopig beperkt tot Hoeke-lingsdam) en behoud van gebieden voor rust en ruimte (Warder, Hemmeland zijn momenteel als rui-, rust- en fourageergebied beneden peil) van belang; de Gouwzee is een belangrijk rustgebied. Er worden vier kitesurflocaties aangegeven: Hoorn, Warder, Edam en Hemmeland

Uit: Beheerplannen Natura 2000

Heldere waterplantrijke zone direct langs de Noord-Hollandse kust; gradiënten van helder water naar slibrijk troebel water; vergroting van de overgangszones land-water

Uit: TBES Markermeer-IJmeer

Meer diversiteit aan habitat-typen in het systeem; specifieke mix van inrichtingsmaatregelen kan leiden tot onderscheidende kustlandschappen inclusief kustonderwaterlandschappen; van scherpe grens naar gradiënt land-water door verbetering relatie binnen- en buitendijks gebied, waardoor er ondiepe watermilieus en voedselrijke milieus worden toegevoegd aan het systeem; inzetten op enerzijds verondieping (met waterplanten in heldere water als cruciale factor) en anderzijds op verdieping (tbv de recreatievaart)

Uit: Panorama Markermeer-IJmeer, 2018

Waterfront Hoorn verder ontwikkelen inclusief stadsstrand bij de Grote Waal. Hoorn promoten als kunst- en cultuurstad aan het water

Uit: Programma Waterfront Gemeente Hoorn (2013)

Aanleg fietspad op de dijk tussen Hoorn en Edam; recreatief toegankelijk maken van de vooroevers

Uit: Structuurvisie Koggenland (2009)

Edam – rust dichtbij A'dam, tot leven brengen historie; Volendam met centrum en waterfront – gezelligheid en reuring, vormt (samen met Hoorn) het 'waterfront' van de Markermeerkust; waterfront aan het Kleiperk opwaarderen (verbeteren buitenruimte, voorlanden meer op water en dijk betrekken), Noordeinde, Haven en Zuideinde in hoogseizoen autovrij maken; Zeevang – versterking kleinschalige infrastructuur; toevoegen aanlegmogelijkheid waterrecreatie bij Etersheim

Uit: toeristische visie Gemeente Edam-Volendam

Waterbewustzijn en beleving van het water (zwemwater, vaarwater, als omgevingskwaliteit) als belangrijke asset van Waterland. Mikken op kwaliteitsverbetering van het bestaande aanbod aan recreatieve voorzieningen. Tegen gaan 'verstenen' van de dijk.

Uit: plannen Gemeente Waterland

Meer samenhang in projecten in en langs het Markermeer-IJmeer; grondbalans op orde door samenhang te brengen in waar en hoe verondieping, verdieping en zandwinning aan de orde zijn; ecologisch maatwerk door differentiatie onderwaterlandschap; kustlandschap kan de recreatieve en voedselbehoefte (streekelijke producten; aquateelten en vis!) van de Metropoolregio A'dam bedienen

Uit: programma Metropoolregio A'dam landschap

Amsterdamse toeristen stimuleren om ook de regio te bezoeken; marketingconcept met zes thema's ('Old Holland' voor Zaanstreek-Volendam, Monnickendam en Edam-Waterland); onderliggende karakters: 'Small-town harbours' (Volendam, Monnickendam en Edam) en 'Amsterdam Waterland' (Beemster en Laag Holland); bereikbaarheid en connectiviteit verbeteren door onder meer regionale vaarverbindingen voor openbaar en/of toeristisch vervoer en de realisatie van 'groene lopers' als toeristische fietsroutes tussen A'dam en de regio

Uit: Strategische Agenda 2025 Toerisme Metropoolregio A'dam

Omringdijk als icoon met een verbindende functie tussen de recreatieve en toeristische bestemmingen, gestoffeerd met diverse landschapselementen aan weerszijden; Hulk:

binnen- en buitendijks verbinden en inzetten op sportieve recreatie; watersport en binding met het water als speerpunt; robuuster natuur, weidevogelleefgebieden, natuurvriendelijke oevers, natuurlijke bermen, plas-drasgebieden; en een sterk en veelzijdig landbouwgebied

Uit: Natuur en recreatieplan West-Friesland (2016)

Grootste recreatieve druk opvangen in de randen van de stedelijke gebieden: Noorderstrook langs de A10, Twiske, Groengebied Purmerland, Purmerbos en Hemmeland opwaarderen en verbinden met stedelijke gebieden tot een recreatieve hoofdstructuur; overige landelijke gebied voor de rust-, natuur- en cultuurliefhebber behouden; gesuggereerd wordt de Waterlandse dijk op te waarderen tot langgerekt park; kleinschalige voorzieningen voor zwemmen langs de Markermeerdijk tussen Durgerdam en Edam; voor toervaart van kleine en middelgrote motorjachten is een netwerk in ontwikkeling op de ringvaarten en boezemwateren

Uit: Recreatieplan Waterland van recreatieschap Twiske Waterland (2012)

Ambitie: verbeteren van de regionale waterhuishouding; combi van water- en natuurbeheer met slimme recreatiemogelijkheden in een klimaatbestendig landschap; robuuste topnatuur vormt de basis met toekomstbestendige landbouw als exploitant van het open landschap; ondersteund door een recreatief netwerk dat ook de ontwikkeling van regionale producten kan stimuleren; en met herstel van de cultuurhistorische (vaar)verbindingen

Uit: Amsterdam Wetlands (2018)

Versterken mogelijkheden voor pleziervaart en watersport langs Waterlandse kust, toevoegen recreatiestrand nabij Blijkmeer. Aanpak knelpunten kleine vaarnetwerk. Verbeteren recreatieve functie Kinselmeer en realiseren zwemwaterkwaliteit, verblijfskwaliteit toevoegen aan Waterlandse kust. Mogelijkheden voor passende particuliere initiatieven (bijv. horeca). Benutten historische trekvaarten.

Uit: Watervisie Amsterdam (2016)

In de gebieden die vallen onder het regime Bijzonder Provinciaal landschap de initiatieven in de Kustzone zo vormgeven en inpassen dat de kernkwaliteiten, die voor de gebieden zijn beschreven niet worden geschaad.

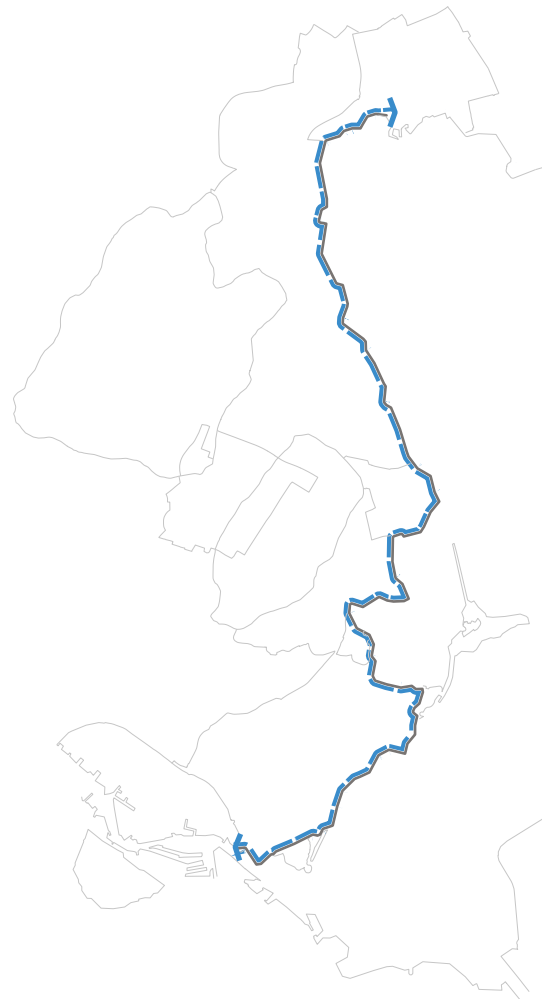
Uit: Nadere toelichting Bijzonder Provinciaal Landschap, Omgevingsverordening Provincie Noord-Holland 2020

OPGAVEN EN KANSSEN VOOR DE KUSTZONE ALS GEHEEL

Deels ingegeven door het hierboven geschetste beleid, maar ook met de verbeterpunten en de potenties van de Kustzone in het vizier, signaleren het Ambitieprogramma en het Kader Ruimtelijke Kwaliteit de volgende opgaven en kansen voor de hele Kustzone:

RECREATIE

- In de Kustzone komen de recreatieve vraag vanuit de eigen bewoners van de Kustzone en de vraag vanuit de metropoolregio Amsterdam samen. Onderzoek waar mogelijkheden zijn om aanbod te creëren dat aan beide typen vraag voldoet en ook waar – in verband met de te verwachten recreatieve druk – een zonering nodig is in rustigere plekken die horen bij de eigen leefomgeving van de bewoners van de Kustzone enerzijds en plekken waar de draagkracht voor intensiever vormen van recreatie (voor eigen inwoners en recreanten van elders) aanwezig is anderzijds; dat laatste is met name in de watersteden en -stadjes in de Kustzone het geval.
- De Kustzone en de dijk beter en op meer plekken toegankelijk maken.
- Verbeteren van de verkeerssituatie voor het autoverkeer door het verbeteren van de 'inprikkers' (de wegen haaks op de kust) vanaf de A7 en de N247 richting de Kustzone inclusief het zorgvuldig lokaliseren en inrichten van parkeermogelijkheden
- Het langzaam en recreatief verkeer stimuleren door de verkeerssoorten op diverse plekken te scheiden en doorgaand auto- en motorverkeer uit de dijkzone te weren. Een doorgaande en verbrede fiets- en wandelverbinding over en langs de dijk realiseren

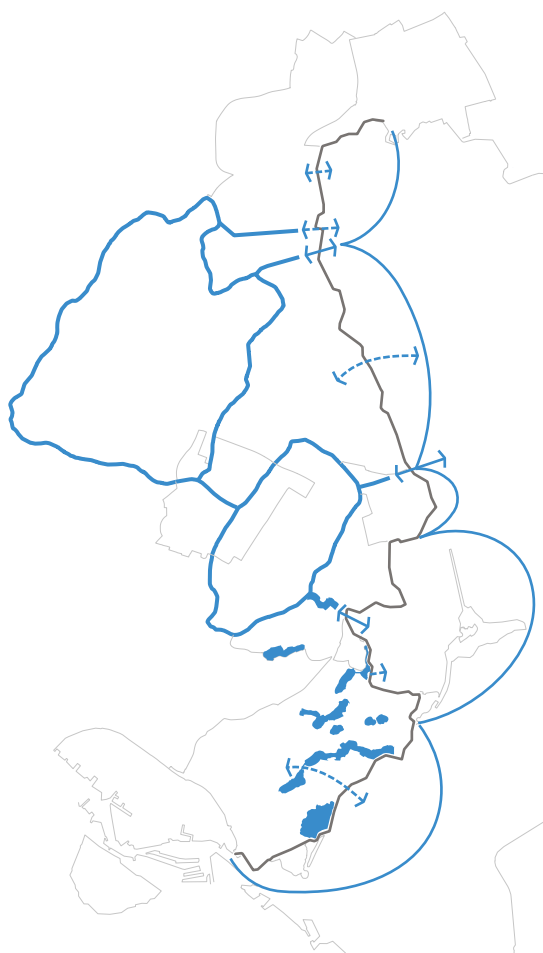

Een doorgaande recreatieve route in de dijkzone vormt de drager voor de ontsluiting van de kustzone voor het langzaam verkeer

Een doorgaande en verbrede fiets- en wandelverbinding over en langs de dijk realiseren (foto: M. Eker)

In verband met de recreatieve druk is er behoefte aan een zonering in rustige plekken voor de bewoners van de Kustzone en plekken voor intensievere vormen van recreatie (foto: M. Eker)

Verbinden van binnen- en buitendijks water ter verbetering van de migratiemogelijkheden voor vissen, insecten en amfibieën en tevens om de vaarnetwerken met elkaar te verbinden

- Door te sturen op toegankelijkheid een bij de karakteristiek van het betreffende gebied een passende verdeling van luwte en drukte in de Kustzone creëren
- Voor de Kustzone buiten de watersteden en de grote recreatieve complexen is 'kleinschalig en hoogwaardig' het motto voor de recreatieve (en toeristische) ontwikkeling. Dat kan door het aanbod af te stemmen op de recreant en de toerist die op zoek zijn naar kwaliteit en de beleving van cultuurhistorie, water, landschap en natuur opzoeken.
- Het gaat erom de toegankelijkheid en de gebruiks- en belevingsmogelijkheden van het landschappelijk deel van de Kustzone te vergroten zonder nieuwe infrastructuur aan te leggen
- Diversificatie van het verblijfsrecreatie-aanbod, ook door herstructurering en doorontwikkeling van de bestaande voorzieningen en complexen
- Bredere Kustzone met langere en zachtere overgangen land-water; dijkzone als gebied voor water- en oeverrecreatie verbeteren (binnen- en buitendijks);
- Meer ruimte voor waterrecreatie in het binnendijkse deel van de Kustzone en uitwisselmogelijkheden tussen binnen- en buitenwater (via waterverbinding of overtoom) creëren. Buitendijks: waterplant-vrije zones en vaarroutes in het Markermeer voor de watersport creëren. En meer aanlegmogelijkheden voor watersport realiseren en daarbij de meelift-mogelijkheden op de vaargeulen die aangelegd worden i.v.m. dijkversterking benutten
- Kansen voor recreatief personenvervoer over water (A'dam – Volendam; A'dam – Hoorn; A'dam – Markerwadden – Almere – A'dam) onderzoeken
- Op een beperkt aantal plekken de mogelijkheden voor kitesurfen versterken

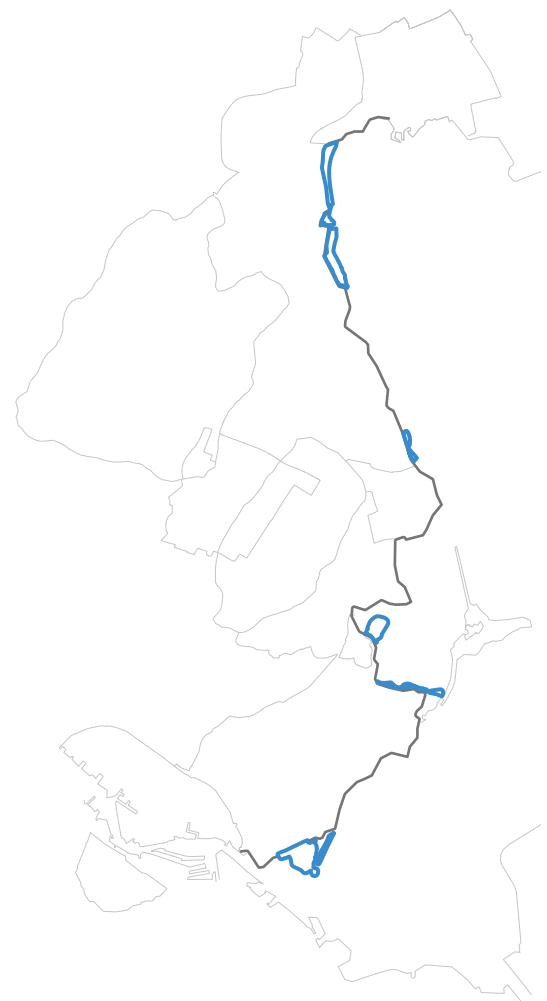
- Meer kansen voor de (sport)visserij creëren
- Realisatie van het Waterrijk Museum als combinatie van een recreatief routenetwerk met bestaande museale voorzieningen, cultuurhistorisch interessante plekken, (informatie) voorzieningen en de dijkplaatsen als ankerpunten voor de beleving van cultuur(historie), landschap en natuur.

NATUUR

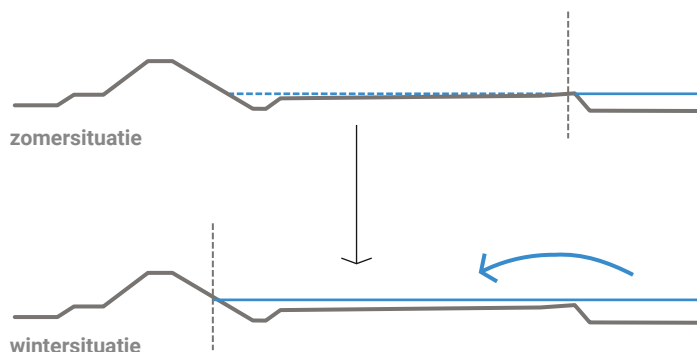
- Buitendijks: maak van het Markermeer-IJmeer een gezond waterecosysteem met een sterk verbeterde biodiversiteit door de potenties onder water te benutten: naast diepere delen (dieper dan 5m) méér ondiepe oeverzones (met waterdiepte tussen de 0 en 1 meter) en méér buitendijks oeverlanden, die als overstromende graslanden met een natuurlijk peilverloop in de winter een hoog en in de zomer een laag waterpeil hebben. Daar hoort ook bij: meer 'luwte' creëren door onderwatervoorzieningen (riffen) en rietzones te stimuleren. Met als gevolg: verbetering van de visstand, meer variatie in watervegetaties, betere leefomstandigheden voor de driehoeksmossel
- Binnendijks: streef naar natuurkernen van voldoende omvang (min 150 ha) met optimale condities voor weidevogels. Maak deze kernen aaneengesloten en stem het gebruik als hooi- en weiland daarop af. Zorg dat in deze gebieden het water jaarrond in de greppels staat
- Binnendijkse natuur is méér dan weidevogels alleen. Vooral het binnendijks watersysteem van watergangen, sloten, braken heeft potenties als biotoop voor waterplanten en vissen. Peilbeheer, waterkwaliteit, oeverinrichting en continuïteit van het binnendijks watersysteem daarop inrichten
- Verbeteren migratiemogelijkheden binnendijks – buitendijks. Vispassages bij sluizen, gemalen en inlaatwerken realiseren; een fijnmaziger netwerk van verbindingen tussen binnen- en buitenwateren realiseren
- Verbetering foerageer-, rust- en ruigebieden voor watervogels,

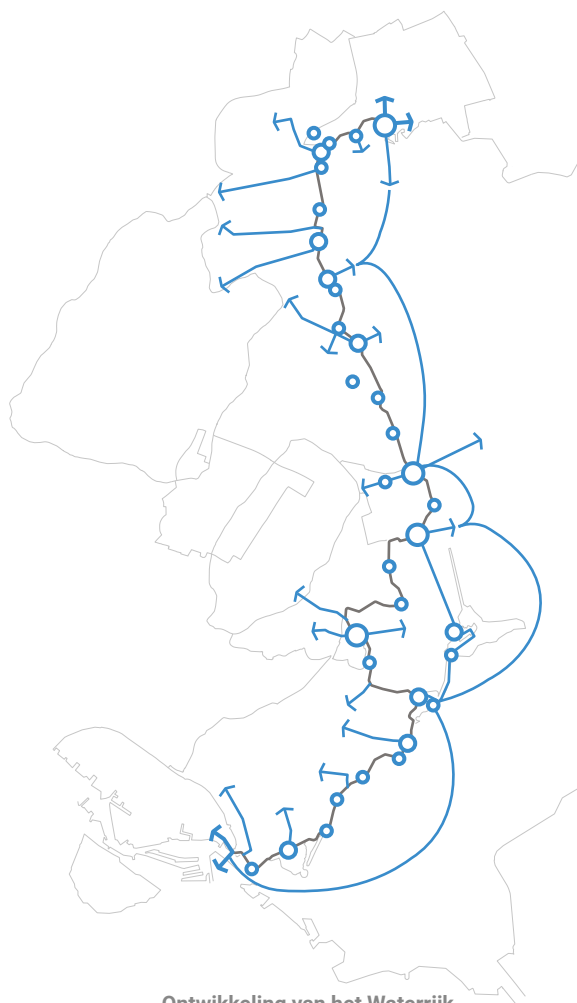

Uitdammerdijk; de kwaliteit van het binnendijkse watersysteem als biotoop voor waterplanten en vissen kan aanzienlijk verbeteren (foto: M. Eker)

Buitendijkse oeverlanden als overstroombare graslanden met een natuurlijke peilverloop ten behoeve van een gezond waterecosysteem

Ontwikkeling van het Waterrijk Museum als snoer met parels om de tijdsdiepte en het waardevolle erfgoed beleefbaar te maken en te ontsluiten voor het publiek

- steltlopers, reigerachtigen, roerdomp, rietfauna etc.; verstoring minimaliseren; duidelijke zonering recreatie – natuur
- Verbeteren leefmilieu van specifieke Kustzone-soorten (Noordse Woelmuis, Ringslang etc.)
- Creëren van waterbuffers voor natuur opdat geen gebiedsvreemd (landbouw)water in natuurgebieden hoeft te worden ingelaten
- De dijk zelf als drager van natuurwaarden en ecologische verbinding tussen de aangrenzende natuurgebieden optimaliseren; bloemrijke vegetaties op dijk en land-water overgangen.

CULTUURHISTORIE

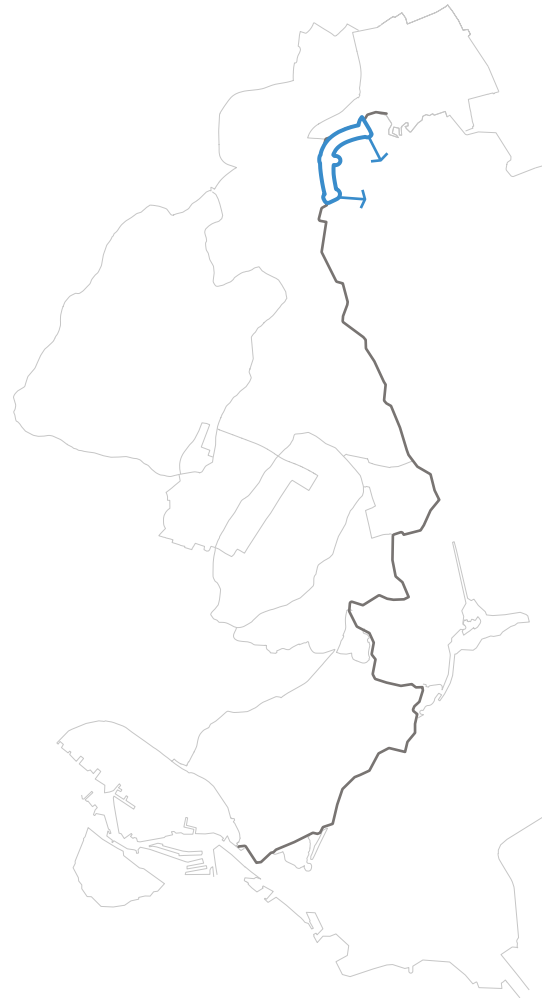
- Beleefbaar maken van de tijdsdiepte en het waardevolle erfgoed inclusief de nautische bodemschatten, de archeologie en de waterwerken in de Kustzone
- Het Waterrijk Museum dient ook om het cultuurhistorisch kapitaal van de Kustzone bijv. in de vorm van het fort, de molen en het gemaal te ontsluiten voor het publiek
- Behoud van de dijk als monumentale drager van functies in het kustlandschap; tevens dijk verder ontwikkelen als levend monument dat stapsgewijs met nieuwe technieken wordt aangepast aan de actuele eisen van waterveiligheid en ruimtelijke kwaliteit; heldere oplossingen die nieuwe natuurlijke en recreatieve kwaliteiten tot gevolg kunnen hebben en die over behoorlijke lengte worden toegepast met respect voor de huidige karakteristiek van de dijk; eenheid van wijze van versterken voor samenhangende dijkdelen.

Zicht op de Hoeckelingsdam: een beeld van een gevarieerde kustzone met overgangen van ondiep naar diep en met verschillende typen oeverzones (foto: M. Eker)

LANDSCHAP EN LANDGEBRUIK

- Behoud het karakter van de vier door hun ligging en ruimtelijke karakteristiek verschillende deelgebieden in de Kustzone; versterk de relaties tussen de vier gebieden en het Markermeer-IJmeer; hetzelfde geldt voor de steden en dorpen: ook die kunnen méér uit hun ligging aan het Markermeer-IJmeer halen
- De transitie naar natuur-inclusieve en circulaire landbouw in het veenweidelandschap in de Kustzone kan grote winst opleveren (houdbaar watersysteem, verminderde CO₂-uitstoot, verbeterde waterkwaliteit en nattere condities die de natuur in de Kustzone een impuls kunnen geven)
- Tijdens de overgang naar een natuur-inclusieve en circulaire landbouw is er in de Kustzone sprake van spectrum van vier 'kleuren' in het landgebruik: reservaat-natuur in natuurkernen – natuur-intensieve landbouw (hoge natuurprestatie leidend) – natuur-inclusieve landbouw (met natuur is bijproduct van de landbouw) – intensieve, grondgebonden landbouw (zonder specifieke natuurdoelstellingen); een natuurlijk peilverloop ('s winters hoog, in het voorjaar en zomer beperkt uitzakkend) en het weren van vermeting en verontreiniging om het waterecosysteem weer gezond en gevarieerd te maken vormen een belangrijk perspectief voor de kwaliteit van de Kustzone; vergroting van de waterbergingscapaciteit binnendijs is voor een natter veenweidegebied nodig
- Extensieve visserij, streekproducten en diensten van een natuur-inclusieve landbouw (inclusief aquacultuur) bieden, naast recreatie en toerisme, mogelijk kansen voor de economie van de Kustzone.

Toevoegen van nieuwe oeverlanden ter vorming van een natuurkern (en een stadsstrand) buitendijs

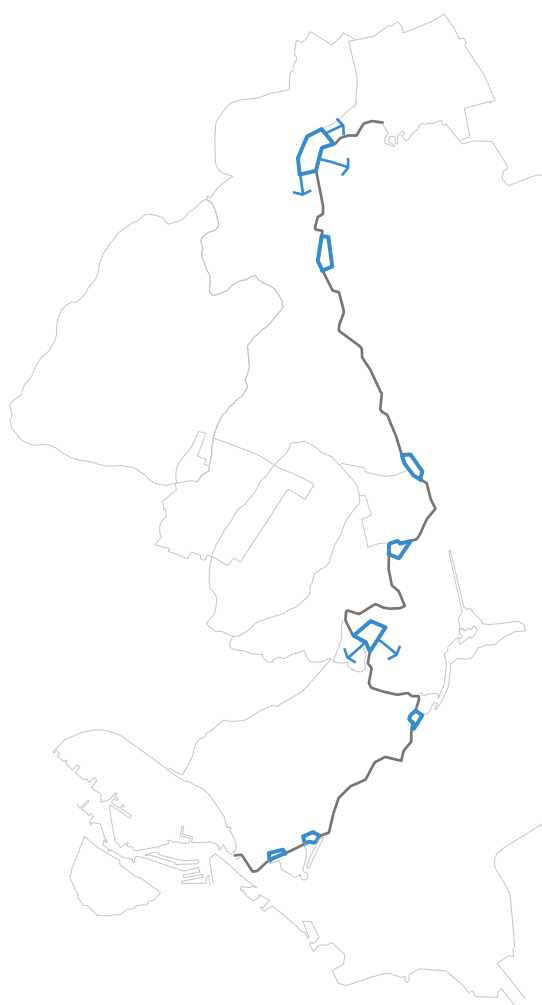
OPGAVEN EN KANSSEN VOOR HOORN

Heroriëntatie van Hoorn op het water met aanleg van stadsstrand én oeverdijk; kwaliteitsimpuls voor de westflank van de stad, inclusief de Hulk binnendijs (foto: H+N+S)

Landschap bij Scharwoude met aan de horizon het spoor, de N247 en de A7, die barrières vormen tussen Hoorn en het groene ommeland (foto: H+N+S)

Het herstructureren en doorontwikkelen van bestaande recreatiecomplexen en recreatieve voorzieningen ter herorientatie op het Markermeer om o.a. hun werking als recreatieve schakel tussen de binnen- en buitendijkse delen van de kustzone te verbeteren

RECREATIE

- Hoorn als watersportstad aan het Markermeer verder ontwikkelen door de stadsbaai met stadsstrand en recreatieve voorzieningen aan de oostzijde van de baai; de oeverdijk in de Hoornse Hop biedt mogelijkheden voor sportieve recreatie
- De nabijheid van de afrit A7 Avenhorn maakt Hoornse Bocht tot best per auto bereikbare deel van de Kustzone, dit vraagt om goede geleiding van de verschillende verkeersstromen, oplossing van de parkeerdruk en het opheffen van barrièrewerking van wegen en spoorlijnen, door verbetering van het recreatief netwerk. Ook het vaarnetwerk over de trekvaart maakt daar onderdeel van uit. In de westelijke flank liggen er kansen om de 'doorwaadbaarheid' van de Kustzone te verbeteren door de inzet van de oude linten en de waterwegen
- Het 'groene uitloopgebied' en het recreatiecomplex de Hulk kunnen door verbeteringen in het recreatieve routenetwerk aanzienlijk beter op de Markermeerkust worden georiënteerd en goed worden verbonden met de stad
- Bereikbaarheid stadsstrand en recreatiedeel Hoornse Hop per fiets via de dijk als veilige en aantrekkelijke verbinding
- De barrières in het langzaamverkeer doelbewust eruit halen. Dit is vooral van belang voor De Hulk en westflank van Hoorn
- Hoorn als stad van de gouden eeuw met al zijn cultuurhistorische hoogtepunten als bestemming voor dagtrips vanuit Amsterdam (het liefst via een vaarverbinding!) kan een impuls vormen voor recreatieve mogelijkheden van de stad; oeverdijk als forse areaalvergroting van het Hoornse recreatielandschap
- Route(s) over oeverdijk met verbindingen naar binnendijkse wijken en stadslandschap
- Waterplantvrij houden van de vaarroutes van de watersport op het Markermeer
- Verdere ontwikkeling van de binnendijkse watersport in het waternetwerk Koggenland voor kano's en sloepen.

NATUUR

- Ontwikkeling oeverdijk (in de vorm van een brede en lage zanddijk), met tussenwater en tussenoever langs Hoornse Hop
- Samen met de achter de dijk gelegen natuurgebiedjes ontstaat hier een natuurkern, die verder kan worden versterkt door aan de Markermeerszijde verondiepingen (met waterdieptes tussen de -1 en 0 meter) met het gemiddeld winterpeil als hoogste punt (met specie uit de uit te baggeren vaargeulen) en eilandjes (voor grondbroeders!) te creëren, waardoor de waterfauna omvangrijker en gevarieerder wordt
- Onder water luwte creëren door aanleg riffen; waar mogelijk waterrietvelden aanleggen als schuilmogelijkheid voor de

visstand in de winter

- Bestaande oeverlanden worden overstromingsgraslanden en daarmee paaipplaats voor vissen; de natuurkern de Hulk is beperkt toegankelijk, maar vanaf de dijk en spottersplekken valt er ruimschoots van het dierenleven te genieten.

LANDSCHAP (INCL. CULTUURHISTORIE) EN LANDGEBRUIK

- Betere verbinding van regiostad Hoorn met de gevarieerde landschappen en cultuurhistorie in zijn directe omgeving
- Kustzone daarin met de oeverdijk als recreatie- en natuurlandschap als grote troef
- De dijk, die nu als barrière tussen stad en baai met beperkt toegankelijke oever fungeert, wordt een uitnodigend kustlandschap waarin de dijk de opmaat vormt naar het tussenwater en brede oever
- Water- en oeverlandschap Hoorn met zijn rijke maritieme historie en zijn cultuurhistorische en landschappelijke parels worden het embleem van de regiostad.

Strand bij Warder; pleisterplaats voor de eigen inwoners en de connaisseurs van buitenaf (foto: H+N+S)

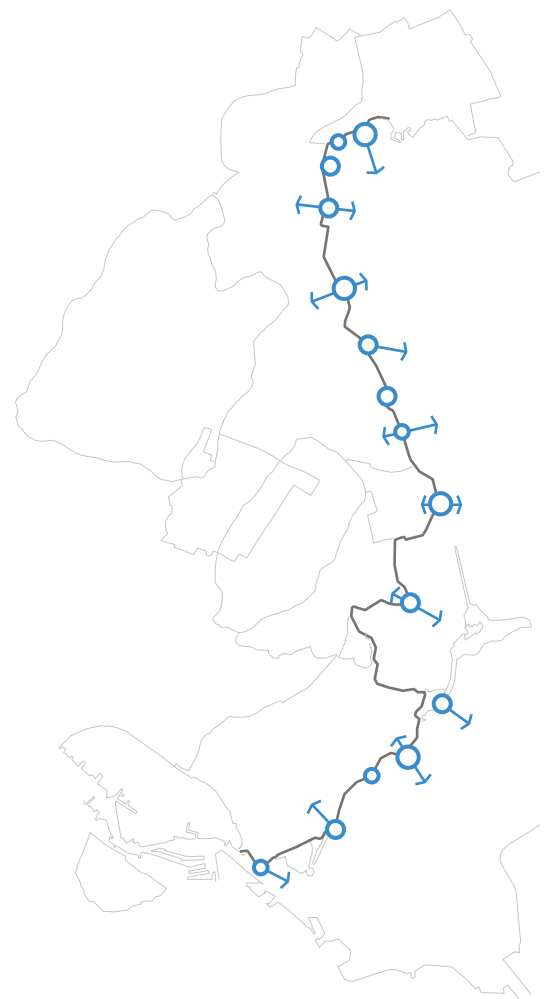
OPGAVEN EN KANSSEN VOOR ZEEVANG

RECREATIE

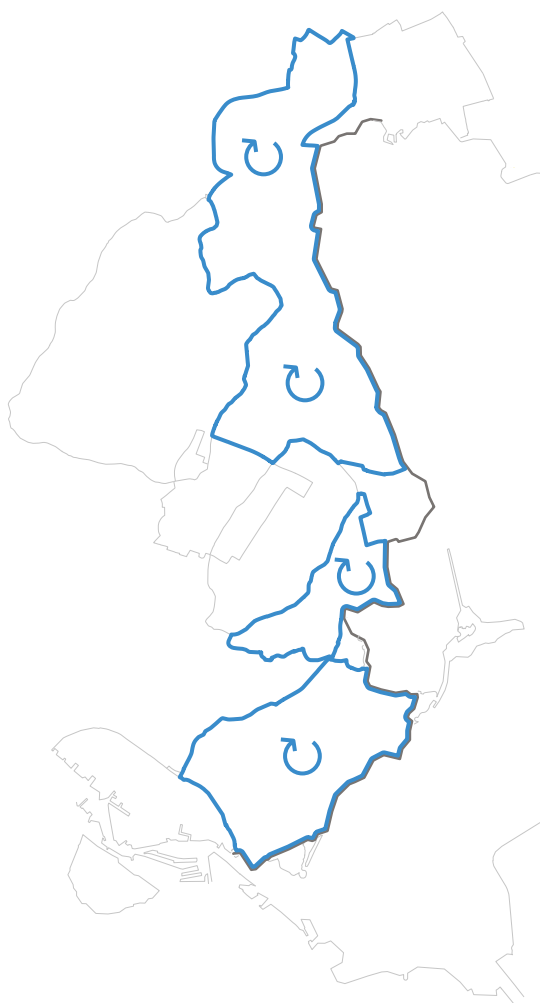
- Het beleven van de natuurlijke kwaliteiten vormt de grote kans voor dit deel van de Kustzone
- Schardam koesteren als plek waar de historische en landschappelijke essentie van het gebied samenkomen
- Warder, Etersheim en Fort Edam verder ontwikkelen als pleisterplaatsen; voor inwoners van de regio en recreanten die de moeite nemen om wat verder in de Kustzone door te dringen
- Verbeterde belevingsmogelijkheden van het Markermeer vooral voor fietsers; clustering van voorzieningen (met hiervoor genoemde locaties en campings als kristallisatiepunten) voor oeverrecreatie (zwemmen en vissen), horeca, verblijfsaccommodatie, recreatieve attracties; de koppeling met het water is essentiële opgave voor dit gebied
- Het grote aantal dijkplaatsen in dit deel moet dit bewerkstelligen; mogelijkheden voor agrotourisme in het binnendijkse agrarische gebied.

NATUUR

- Verondieping van de vooroever in de baai-achtige stukken bij de buitendijkse kogen en Warder, opdat een zone met waterdiepten van 0 tot 1 meter ontstaat als voortplantings- en opgroeiplekken voor waterorganismen
- Natuurlijk peilverloop instellen voor de oeverlanden Rietkoog, Floriskoog en Oosterkoog en de sloten brede oevers geven met

Toevoegen van dijkplaatsen in verschillende gedaanten en met divers programma ter bevordering van recreatie, beleving binnen-buitendijks en de koppeling met het water

boven: Verdere bodemdaling tegengaan en watersysteem stap voor stap op orde brengen onder meer door landgebruik aan te passen aan geringere ontwateringsdiepten

rechtsboven: De diepe polder Etersheimer Braak; op den duur te vernatten ten behoeve van natuurontwikkeling en natte teelten
(foto: H+N+S)

flauwe taluds

- Braken aan de binnenzijde van de dijk revitaliseren door ze uit te baggeren en voorwaarden voor een gevarieerder vegetatie te creëren
- Optimalisering en maximalisering de Schardammerkoog en het N2000 gebied van Zeevang als weidevogelleefgebied door de waterkwaliteit en de condities voor watergebonden natuur te verbeteren
- Scheiding van waterstromen die respectievelijk door natuur- en landbouwgebied lopen; vervolgens de binnen- en buitendijkse natuur met elkaar verbinden.

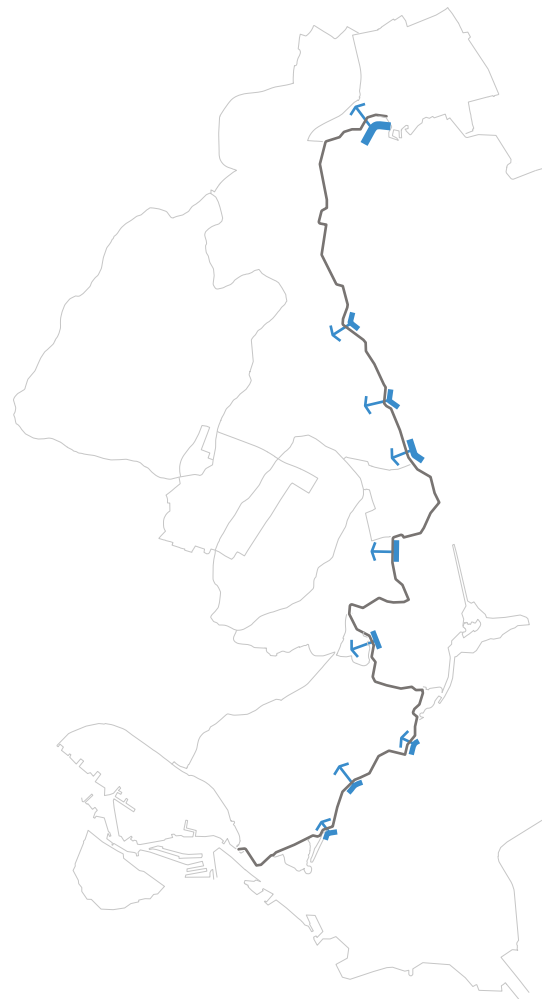
LANDSCHAP (INCL. CULTUURHISTORIE) EN LANDGEBRUIK

- Stap voor stap met diverse maatregelen de bodemdaling terugdringen en de transitie naar natuurinclusieve landbouw bevorderen, te beginnen met de gebieden om de natuurkernen
- Op den duur vernatting van de diepe polder Etersheimer Braak ten behoeve van natuurontwikkeling en natte teelten
- De landschappelijke kwaliteiten van dit deel van de Kustzone (de grote mate van ruimtelijkheid, openheid en rust
- En dat alles dicht bij de metropoolregio en de groeisteden Purmerend en Hoorn) vragen om zorgvuldigheid bij het vormgeven en inpassen van de ruimtelijke dynamiek (schaalvergroting bebouwing erven, nieuwe bebouwing, infrastructuur). Het erfgoed in de vorm van de waterbouwkundige werken (Omringdijk, sluizen, stuwen, bruggen), de molen, het fort en de schootsvelden van de Stelling van Amsterdam bij Edam, de linten met hun monumenten vormen de soms wat verstopte stoffering van dit aantrekkelijke landschap in de luwte.

OPGAVEN EN KANSSEN VOOR GOUWZEE

RECREATIE

- De aantrekkelijke en gevarieerde Kustzone vormt hier voor de eigen inwoners van Edam-Volendam-Monnickendam-Purmerend alsmede die van de Metropoolregio A'dam een steeds belangrijker bestemming; horeca, attracties en jachthavens enerzijds en het open landschap, de binnen- en buitendijkse natuur (met de zuidelijke Gouwzee als kroonjuweel) anderzijds vragen om een landschappelijk logische afbakening ten opzichte van elkaar en een zonering van drukte en rust
- Routing en locatie van voorzieningen zijn de 'knoppen' om die te bewerkstelligen; eigen signatuur van de Gouwzee-steden koesteren
- Marken met zijn combi van attracties en authenticiteit als parel in ere houden; herstructurering van de bestaande woningvoorraad en voorzieningen heeft de voorkeur boven het toevoegen nieuwe woningen en recreatieve voorzieningen; de herstructurering en de eventuele nieuwe ontwikkelingen zorgvuldig en met veel gevoel voor de structuur en de bouwwijze op het eiland inpassen
- Fiets- en vaarnetwerk als dragende recreatieve routestructuur in de Kustzone middels het opheffen van barrières en het toevoegen van ondersteunende voorzieningen verder bevorderen
- Aantrekkelijke (fiets)verbinding van Purmerend met de Kustzone maakt het netwerk compleet
- Waterrijk Museum kan voor dit deel van de Kustzone bij uitstek het verbindend concept vormen met fort, sluis en museum van Edam, historische scheepswerf Slobbeland (Volendam), museum De Speeltoren (Monnickendam) en gemaal de Poel als ankerpunten

Nieuw strand toevoegen en het buitendijks water toegankelijk maken als onderdeel van het fijnmazige recreatieve netwerk

Recreatie enerzijds en het open landschap, de binnen- en buitendijkse natuur anderzijds vragen om een landschappelijk logische afbakening ten opzichte van elkaar en een zonering van drukte en rust. Hier het "kroonjuweel" de zuidelijke Gouwzee (foto: M. Eker)

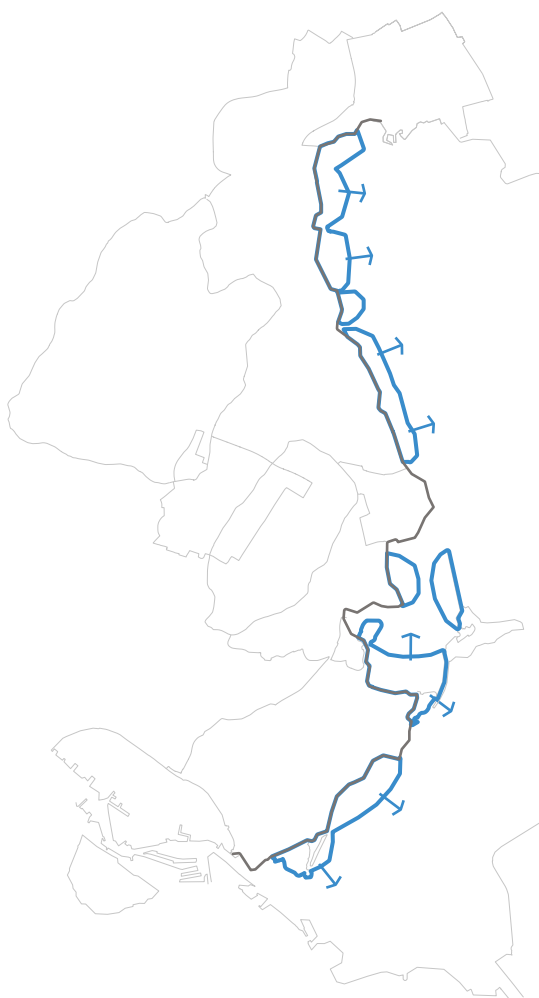

Marken met zijn combi van attracties en authenticiteit als parel in ere houden en niet 'verpretparken' (foto: Hnapel)

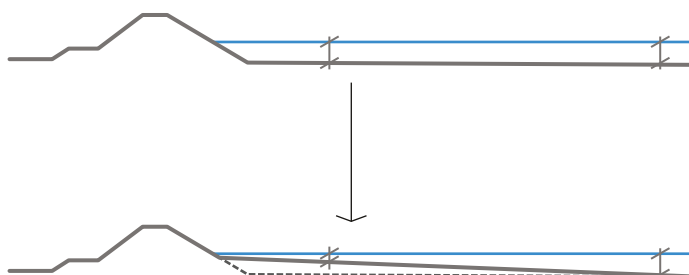
- Gevarieerd waterrecreatiedomein, zowel binnendijs (Purmer Ee, de Leek, Purmerringvaart) als buitendijs (Gouwzee, Markermeer, de kitesurf-locaties bij Edam) met Monnickendam als knooppunt tussen beide in
- De maritieme archeologische waarden op de bodem van de Gouwzee en het Markermeer vormen hier een nog aan te boren potentie
- Twee verbindingen tussen binnen- en buitenwater (bij Edam en Monnickendam) vormen een extra troef
- Kitesurflocaties bij Edam en Marken
- Consolidëren, herstructureren en doorontwikkelen van verblijfsaccommodaties in de Kustzone, afgestemd op het MRA Ontwikkelkader Verblijfsaccommodaties.

NATUUR

- Behoud en ontwikkeling van de hoge natuurwaarden en het gezonde ecosysteem in de Gouwzee
- Kleinschalige verondiepingen (0 – 1m diep) in de Gouwzee (met baggerspecie uit te verdiepen vaargeulen in het noordelijk deel) aansluitend aan het rietland langs de zuidoever
- Vernatting en uitbreiding van de sterk verlande en verdroogde rietlanden aan de zuidzijde; aan de landzijde van de Gouwzee wordt het natuurcomplex verrijkt door verbetering van de natuurlijke kwaliteiten van het deel van Waterland tussen de Nes en Monnickendam met zijn waterpartijen, braken en weidevogelleefgebied
- In de Polder Katwoude vormen de braken langs de dijk, die uitgebaggerd zouden moeten worden en de Sluissloot aanknopingspunten voor verbetering van de (natte) natuurwaarden in dit gebied
- Polder Katwoude heeft, wanneer de waterstand wordt verhoogd en landbouw een natuur-inclusiever koers gaat volgen, de potentie om een goed weidevogelgebied te worden
- Het creëren van een ecologische verbinding aan de westkant van de Kustzone langs de Purmerringvaart, te beginnen met het realiseren van een interne natte zone in de polder.

Buitendijs ondiepe zones creëren als voortplantings- en opgroei plekken voor waterorganismen

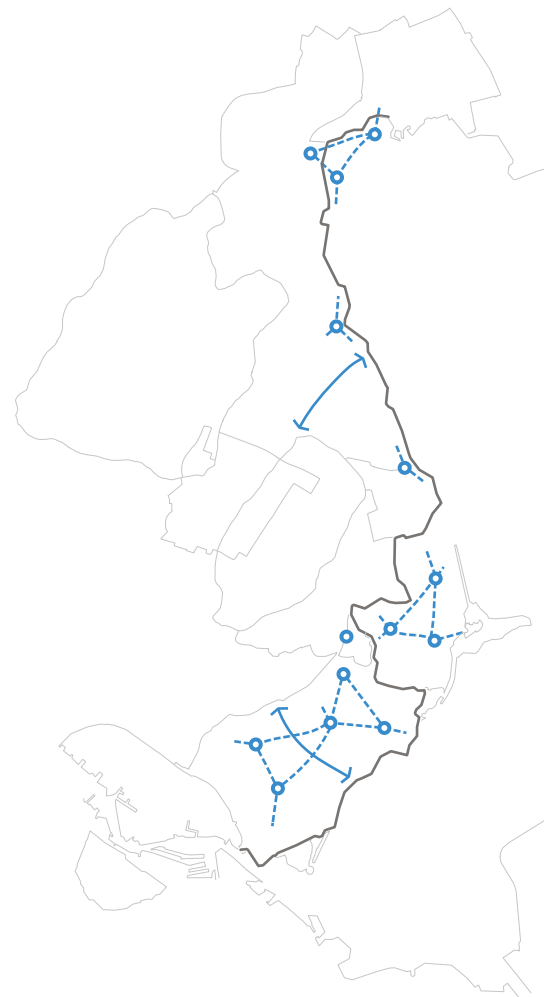

Het archetypische Hollandse waterlandschap van Waterland met lint- en dijkdorpen vormt een aantrekkelijke woonomgeving (foto: M. Eker)

LANDSCHAP (INCL. CULTUURHISTORIE) EN LANDGEBRUIK

- Hier is de Kustzone op zijn breedst: letterlijk, want in en om de Gouwzee wordt in een brede zone van de kwaliteiten van het kustlandschap genoten, maar ook figuurlijk, de geschiedenis, de natuurwaarden en recreatieve mogelijkheden zijn hier rijk en divers
- de relatie van het waterfront van de Zuiderzeestadjes met het water kan hier en daar nog aan kracht winnen; het Galgeriet in Monnickendam is een goed voorbeeld van een plan dat zijn positie aan het water benut
- alle nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen moeten trefzeker zijn en erop gericht zijn deze constellatie van landschappelijke (inclusief cultuurhistorische), natuurlijke en recreatieve waarden te versterken; transitie naar natuur-inclusieve landbouw in de Polder Katwoude
- polder Katwoude en het zuidelijk deel van de Gouwzee zijn – vanuit het perspectief van recreatief gebruik – de extensieve delen van de Kustzone in dit deelgebied. Op den duur liggen hier kansen voor natuur-intensieve landbouw en natuurontwikkeling in samenhang met de buitendijkse natuurlijke kwaliteiten.

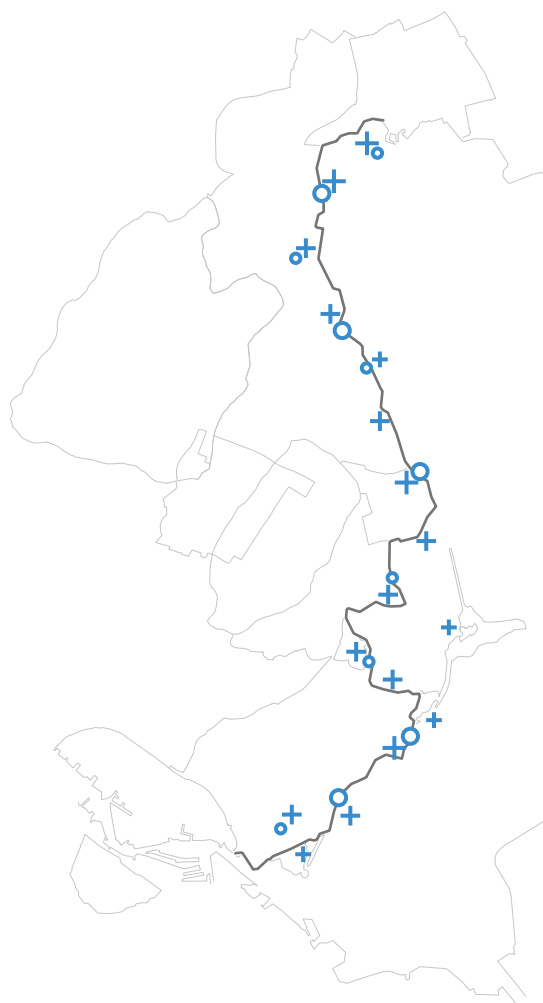

Nieuwe recreatieve verbindingen maken, ontbrekende schakels toevoegen, en barrières opheffen ter complementering van het netwerk

OPGAVEN EN KANSSEN VOOR WATERLAND-IJMEER

RECREATIE

- Het archetypische Hollandse waterlandschap van Waterland met lint- en dijkdorpen vormt een aantrekkelijke woonomgeving en een gewilde recreatieve bestemming voor de inwoners van de Metropoolregio A'dam
- Het bewaken van de kwaliteiten van het idyllisch landschap

Toevoegen van recreatief en cultureel programma in de Kust- en dijkzone (musea, aanlegplaatsen, kitesurfplekken) ter accentuering en diversificering van verschillende plekken en gebieden

- en het natuurschoon enerzijds en het in goede banen leiden van de nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen in de vorm van voorzieningen en verbeteringen van het routenetwerk anderzijds vormen de belangrijkste opgave voor dit gebied. Kleinschaligheid en kwaliteit zijn daarbij de trefwoorden.
- De Waterlandse kust vormt de luwe en niet-verstedelijkte zijde van het IJmeer, dat zich met zijn omvang van 2500ha en verstedelijkende oevers (IJburg, Almere) meer en meer tot een grootstedelijke waterplas en vaar-eldorado ontwikkelt
 - De Kustzone heeft hier twee gezichten: enerzijds dat van Waterland, waar behoedzaam ontwikkelen met respect voor het cultuurlandschap aan de orde is en anderzijds dat van het IJmeer, met een heel andere schaal en een grootstedelijk waterfront als horizon.
 - Desondanks IJmeer en Waterland als één geheel bekijken en de mogelijkheden voor ruimte-beleving, natuurontwikkeling en -beleving en recreatie op elkaar afstemmen zodat meerwaarde ontstaat
 - Verbetering van het aaneengesloten en netwerk van zo mogelijk vrijliggende wandel- en fietspaden met goede aansluiting op de transferia (eindpunt Noord-Zuidlijn, afritten A10, knooppunten N247, busstations)
 - Het toevoegen van kleinschalige verblijfsrecreatie-accommodaties (ecolodges) ter verrijking van het aanbod
 - Opheffen van de barrières in het vaarnetwerk van Waterland (sloepen, kano's) over de Aa-en en Die-en met name richting Monnickendam
 - Kinselmeer als plas voor natuurontwikkeling en kleinschalige recreatie
 - Langs de dijk kleinschalige gelegenheden inrichten om te zonnen, zwemmen en de natuur te beleven

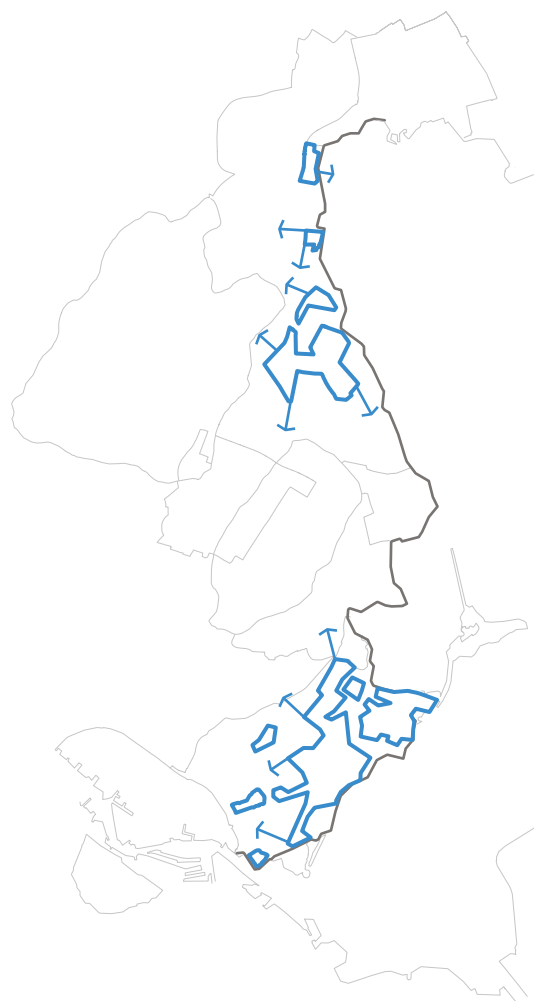
Zicht op IJburg vanaf Durgerdam. De schaal van de metropool (beleefbaar in en langs het IJmeer) en die van het gegroeide cultuurlandschap (beleefbaar in Waterland) komen hier samen (foto: M. Eker)

- Toenemende gebruiksintensiteit van het IJmeer als waterrecreatieplas zo organiseren en zoneren dat de verschillende gebruikersgroepen en functies elkaar niet in de weg zitten
- Zandwinning, uitbaggeren van geulen, creëren van ondiepten en ondiepe oevers, situeren van aanlegmogelijkheden zijn de 'knoppen' om het gebruik van water en oevers door waterrecreanten te sturen en tot een zonering van rust en drukte te komen
- Kust bereikbaar houden voor de watersport; aanzet van de dam naar Marken als plek voor waterrecreatie ontwikkelen.

NATUUR

- In de baaien van de Waterlandse Kustzone ondiepe watermilieus (0-1m) realiseren, luwte creëren en rietzones ontwikkelen en/of bestaande rietlanden revitaliseren
- In de Kinselbaai bovendien de stroomsnelheden verlagen door de aanleg van onderwaterdrempels
- De Hoeckelingsdam uitbreiden en erosiebescherming aanbrengen
- Polder de Nes transformeren naar overstroombaar grasland en inrichten als paaiplaats voor vissen en fourageerplaats voor vogels, met een waterverbinding naar het IJmeer en zo mogelijk voor de polder een eigen peilregime instellen
- Kansen van Polder IJdoorn als natuurschap van de Kustzone benutten door 1) de Grote Polder in te richten als sterk vernat weidevogelleefgebied en overstroombaar grasland met paaimogelijkheden voor vissen 2) de Kleine Polder in te richten als fourageergebied voor water- en kustvogels met een eigen visverbinding naar het IJmeer
- De Waterlandse Zeedijk inrichten als ecologische verbindingsszone met bloemrijk grasland als bekleding van dijk
- In binnendijks Waterland de bestaande waterrijke natuurgebiedjes langs de Aa-en en de Die-en vergroten en aaneenrijgen tot een robuust complex met grote botanische waarden en optimaal ingericht als leefgebied voor insecten, kleine zoogdieren, amfibieën en vissen, dat tevens is voorzien van een eigen waterverbinding met het IJmeer
- Verbetering van de waterkwaliteit in de Kustzone door het watersysteem van de natuurgebieden en de gebieden voor natuur-intensieve landbouw los te koppelen en van eigen water te voorzien
- In het gebied tussen en langs het waterrijke natuurcomplex streven naar een optimaal weidevogelleefgebied met bloemen-rijkdom, met max 40cm ontwatering en een gezond waterecosysteem; de botanische kwaliteit van de weide- en hooilanden verbeteren door stoppen met bemesten.

Verbeteren en verbinden van de binnendijkse natuur in combinatie met het verbeteren van de waterkwaliteit

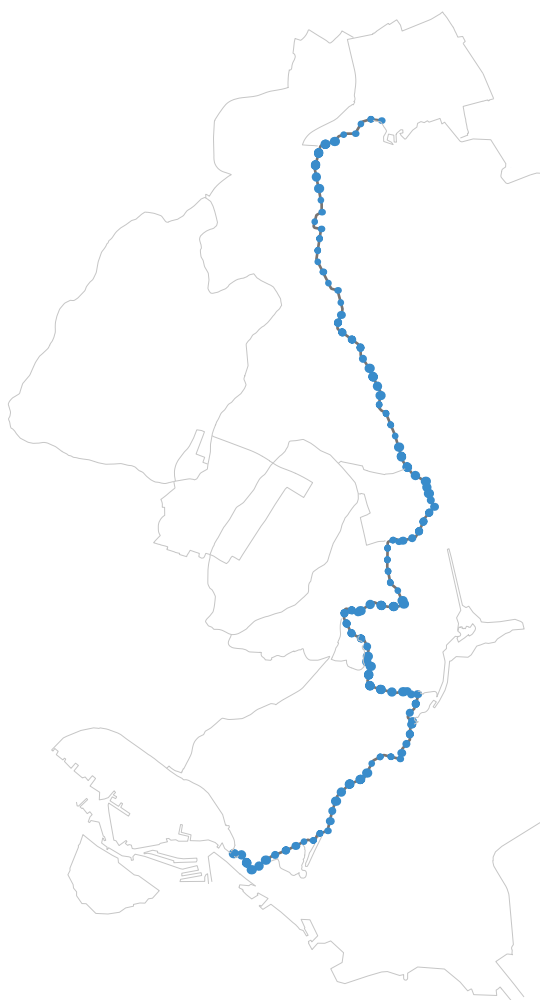
Waar mogelijk de natuurgebieden omgeven door een bufferzone met een hogere waterkwaliteit dan die van het aangrenzende landbouwgebied (foto: M. Eker)

De idylle van het Waterlandse landschap komt vooral tot uiting in de cultuurhistorische kwaliteiten van de dorpen (foto: M. Eker)

LANDSCHAP (INCL. CULTUURHISTORIE) EN LANDGEBRUIK

- In de Kustzone van Waterland is er sprake van een grote variatie aan landschappelijke verschijningsvormen en de overgangen daartussen op korte afstand: water-land, binnenwater-buitenwater, veenweide-droogmakerij, bebouwd-onbebouwd, ruimte-horizon; er liggen grote kansen om deze variatie in de komende periode nog uitgesprokener en beter beleefbaar te maken; de relatie tussen de dorpen en het water en de gebruiksmogelijkheden van de oever kunnen verder verbeteren
- In de gebieden tussen en langs het waterrijke natuurcomplex maakt het agrarisch gebruik de overgang naar natuur-intensieve en natuur-inclusieve landbouw
- Met eigen '*appellation contrôlée*' vlees en zuivelproducten voor de metropoolregio;
- In de kleine droogmakerijen van Waterland overschakelen op vormen van nat grondgebruik: de Polder Blijkmeer en de Polder Durgerdammer Die
- De Waterlandse dorpen met hun cultuurhistorische kwaliteiten en de Stelling van Amsterdam (Vuurtoreneiland!) en het eeuwenoude landschappelijke beeld bepalen de hoge attractiewaarde van het te koesteren erfgoed in dit deel van de Kustzone. Het is de kunst de recreatieve mogelijkheden in de dijkzone te verbeteren en er tegelijk voor te zorgen dat de idylle overeind blijft.

boven en links: Creëren van een bloemrijke dijk van noord tot zuid ter accentuering en karakterisering van de dijk en de dijkzone (foto: M. Eker)

STRATEGIEËN EN RUIMTELIJKE PRINCIPES

In dit hoofdstuk hebben we de kansen en opgaven voor de Kustzone als geheel en voor de vier deelgebieden beschreven. In de beschrijvingen komt in vrijwel alle gevallen ook aan de orde met welke ruimtelijke ingrepen of strategieën de betreffende opgave kan worden ingevuld of kans kan worden verzilverd. Wanneer we die strategieën onder elkaar zetten en ordenen van ingrepen die de natuurlijke kwaliteiten een impuls geven naar ingrepen die de recreatieve kansen benutten dan ontstaat het volgende beeld:

STRATEGIEËN

1 Ondiepe zones buitendijks creëren

2 Oeverlanden worden overstroomgebieden

3 Nieuwe oeverlanden toevoegen

4 Binnendijkse natuur vergroten/ verbinden/ (waterkwaliteit) verbeteren

5 Stop bodemdaling veenweidegebied/ watersysteem op orde/ peilopzet/ landgebruik aanpassen

6 Bloemrijke dijk creëren

7 Binnen- en buitendijks water met elkaar verbinden

8 Dijkplaatsen in verschillend gedaante en met divers programma toevoegen

9 Nieuwe stranden en strandjes toevoegen/ buitendijks water toegankelijk maken

10 Waterrijk Museum als snoer met (cultuurhistorische) parels realiseren

11 Toegankelijkheid dijkzone verbeteren

12 Recreatieve netwerk: nieuwe verbindingen/ ontbrekende schakels toevoegen/ opheffen barrières (binnen- en buitendijks; over land en over water)

13 Herstructureren en doorontwikkelen bestaande recreatiecomplexen en recreatieve voorzieningen

14 Nieuw recreatief en cultureel programma in Kust- en dijkzone toevoegen (musea, aanlegplaatsen, kitesurfplekken)

Deze lijst dekt zo ongeveer alle geformuleerde kansen en opgaven. Er zitten makkelijker uit te voeren strategieën tussen en ook strategieën die een koerswijziging van het beleid of een lange stap-voor-stap aanpak vereisen. Ze zijn geordend volgens de lijn natuur – recreatie, (1 is meer natuur, 14 meer recreatie). Elk van de 14 strategieën heeft een landschappelijke verschijningsvorm en een aantal betreffen de manier waarop met het erfgoed in de Kustzone wordt omgegaan.

Nader beschouwd behoren de strategieën tot families of principes. Wanneer we ze ordenen naar de achterliggende ruimtelijke principes dan zit er achter elk van de 14 strategieën één van de volgende 3 ruimtelijke principes:

RUIMTELIJKE PRINCIPES

A Ruimte creëren voor natuur en/ of recreatie toevoegen;

B Herstructureren, herstellen, kwaliteit verbeteren;

C Verbinden voor recreatie en/ of natuur.

En tenslotte geldt er een overkoepelend principe voor alle strategieën, die aan een kwaliteitsimpuls voor de Kustzone kunnen bijdragen, en dat principe luidt:

D Recreatieve voorzieningen, natuur (en mogelijkheden om die te beleven), landbouw (inclusief de nevenfuncties die daarbij horen, zoals kopen van streekproducten en verblijven bij de boer) zoveel mogelijk bij elkaar brengen en mengen; alleen gebruiksvormen scheiden waar noodzakelijk. Dit laatste geldt voor natuur en agrarisch gebied, zolang de transitie naar circulaire vormen van landbouw nog niet heeft plaatsgevonden.

3.

KADER VOOR DE INITIATIEVEN EN INRICHTINGS- VOORSTELLEN

VOORAF

In dit hoofdstuk worden handvatten gegeven voor het beoordelen van de initiatieven en inrichtingsvoorstellen die voor de Kustzone Hoorn–Amsterdam zijn ontwikkeld of nog worden ontwikkeld. Het kader is opgebouwd aan de hand van drie vragen, waarmee kan worden bekeken hoe het initiatief of inrichtingsvoorstel zich verhoudt tot de Kustzone en de directe omgeving. Allereerst wordt bepaald wat de bijdrage van een bepaald initiatief aan de ambities, kansen en opgaven, zoals die in hoofdstuk 2 zijn beschreven, is. Aan de hand van de tweede vraag kan inzicht worden verkregen in waar in de Kustzone een bepaald initiatief het beste kan ‘landen’ voor de juiste *spin-off* en om goed tot zijn recht te komen. De derde vraag geeft houvast voor nadere invulling (en een begin van de verdere) uitwerking van het initiatief.

WAT DRAAGT EEN INITIATIEF BIJ?

Met deze vraag worden de tijdens het opstellen van dit kwaliteitskader (eind september 2019) bekende initiatieven beoordeeld aan de hand van de lijst ruimtelijke principes en strategieën waarmee hoofdstuk twee is geëindigd. Wil een initiatief bijdragen aan de impuls voor de kwaliteit van de Kustzone, dan zal het aan de in hoofdstuk 2 geformuleerde ambities, kansen en opgaven moeten beantwoorden doordat het óf op gebied van natuur, of op gebied van recreatie, of op gebied van landschappelijke kwaliteit (inclusief cultuurhistorische kwaliteiten) iets toevoegt. Een handige manier om vast te stellen of een bepaald initiatief dat doet is om het langs de lijst van 14 ruimtelijke strategieën te leggen, die voor de toekomst van de Kustzone aan de orde zijn.

Een manier om een antwoord op deze vraag te illustreren is om de bestaande initiatieven die voor de Kustzone zijn ontwikkeld door te lopen en te kijken aan welke van de strategieën ze bijdragen. De lijst van initiatieven die in september 2019 bekend zijn (zie de bijlage op pagina 77) is op kaart gezet en vervolgens is in een matrix in beeld gebracht onder welke van de ruimtelijke strategieën ze vallen.

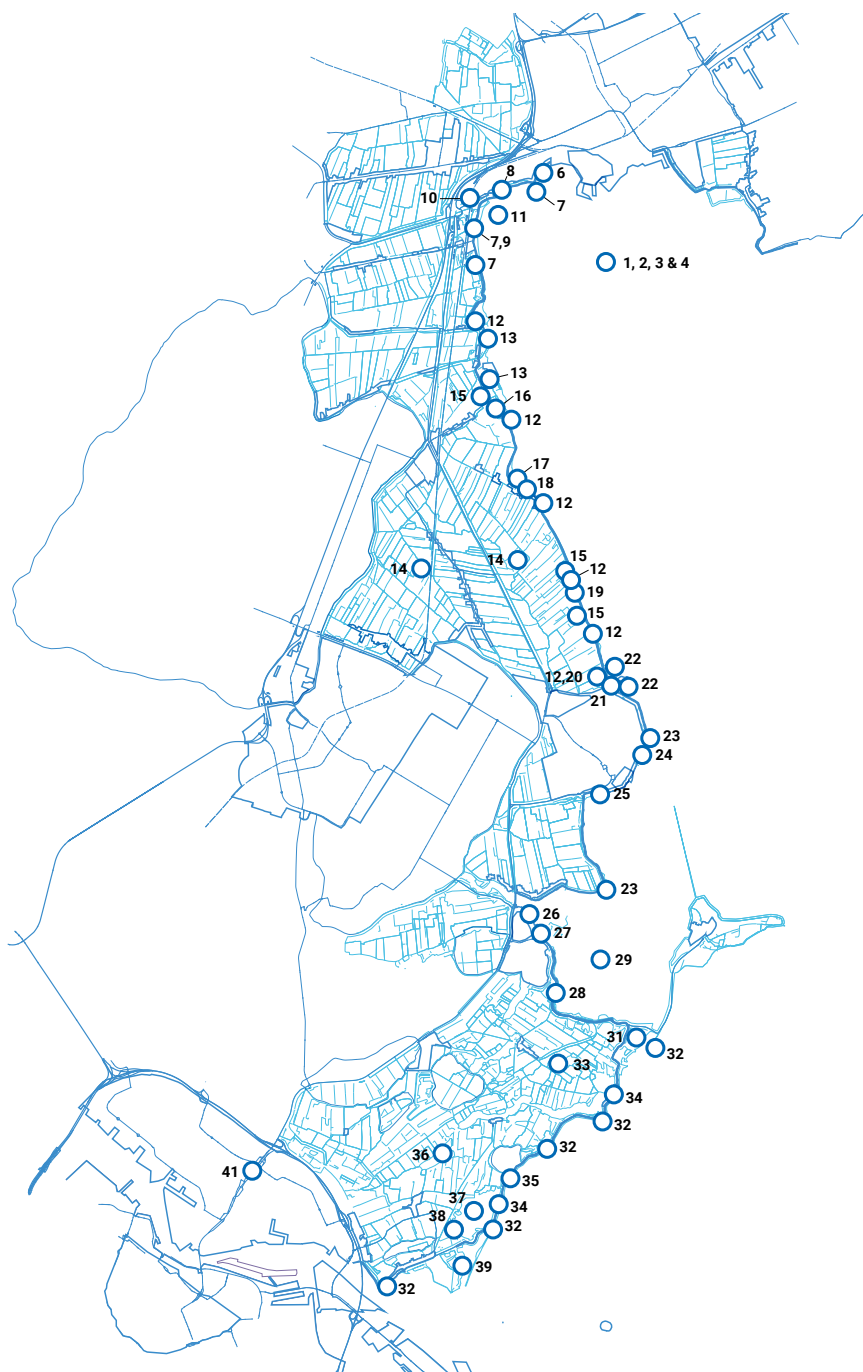
De lijst van initiatieven zal de komende tijd ongetwijfeld nog gaan veranderen: er komen initiatieven bij en er vallen er af. De nu bekende initiatieven zijn in dit hoofdstuk op de kaart gezet en worden bij wijze van oefening op hun bijdrage getest. Een en ander biedt geen enkele garantie dat de betreffende initiatieven ook daadwerkelijk kunnen worden uitgevoerd.*

- * Tijdens de aanpassing van dit kwaliteitskader medio 2020 is een aantal initiatieven die niet meer aan de orde zijn uit de lijst verwijderd; vandaar dat de nummering van de initiatieven gaten vertoont.

rechts: kaart van de kustzone met daarop aangegeven de huidige lijst van initiatieven (september 2019, aanpassing medio 2020)

INITIATIEVEN IN DE KUSTZONE

1 Doorgaande fiets- en wandelroute op of langs de dijk 2 Aanleg dijkplaatsen voor recreatie en natuurebeleving 3 Ontwikkelen bloemrijke dijk 4 Ontwikkelen Waterrijk Museum 5 - 6 Aanleg stadsstrand Hoorn 7 Dijkplaatsen deelgebied Hoorn 8 Aanleg wandelverbinding Grote Waal - dijk 9 De Hulk binnen- en buitendijks 10 Aanleg Dwaalpark Hoorn 11 Versterken natuurkern oeverdijk 12 Dijkplaatsen deelgebied Zeevang	13 Verbetering natuur en recreatie Schardam en Schardammer Koog 14 - 15 Opknappen braken Zeevang 16 Integraal cultuur-toeristisch project Etersheim 17 Aanpak kruising Warder 18 Ontwikkelen kitesurflocatie bij Warder 19 - 20 Verbeteren Fort Edam als cultuurhistorische bestemming 21 Passeerbaar maken Zeesluis Edam voor fietsers en wandelaars 22 Kitesurflocatie bij Edam 23 Dijkplaatsen deelgebied Gouwzee

24 Buitendijkse parkeerplaats Volendam Noordeinde	36 Verbeteren van het binnendijkse vaarnetwerk van Waterland
25 Realiseren historische scheepswerf Slobbeland	37 Extensieve recreatie oostoever Kinselmeer
26 Binnenhaven Monnickendam	38 Ontwikkelen natuur- en recreatiekern De Munt-Kinselmeer
27 Trailerhelling bij Galgeriet, Monnickendam	39 Ontwikkelen natuurkern IJdoorn, Kinselbaai en Hoeckelingsdam;
28 Herontwikkeling Gemaal De Poel	40 -
29 Realiseren vaarroute kleine watersport in noordelijk deel Gouwzee	41 Stad-landverbindingen Amsterdam – Waterland
30 -	
31 Natuurkern De Nes e.o.	
32 Dijkplaatsen deelgebied Waterland	
33 Ontwikkelen natuurkern Waterlandse Weiden	
34 Aanlegsteiger in IJmeer bij Uitdam/ Kinselmeer	
35 Aanleg kleine zwemstrandjes tussen Uitdam en Kinselmeer	

INITIATIEVEN IN DE KUSTZONE EN HUN BIJDRAGE AAN DE STRATEGIEËN

RUIMTELIJKE PRINCIPES

STRATEGIEËN

A Ruimte creëren voor natuur en/ of recreatie toevoegen

- 1** Ondiepe zones buitendijks creëren
- 2** Oeverlanden worden overstroomgebieden
- 3** Nieuwe oeverlanden toevoegen
- 8** Dijkplaatsen in verschillende gedaanten en met divers programma toevoegen
- 9** Nieuwe stranden en strandjes toevoegen/ buitendijks water toegankelijk maken

B Herstructureren, herstellen, kwaliteit verbeteren

- 14** Nieuw recreatief en cultureel programma in Kust- en dijkzone toevoegen (musea, aanlegplaatsen, kitesurfplekken)
- 4** Binnendijkse natuur vergroten/ verbinden/ (waterkwaliteit) verbeteren
- 5** Stop bodemdaling veenweidegebied/ watersysteem op orde/ peilopzet/ landgebruik aanpassen
- 13** Herstructureren en doorontwikkelen bestaande recreatiecomplexen en recreatieve voorzieningen

C Verbinden voor recreatie en/ of natuur

- 6** Bloemrijke dijk creëren
- 7** Binnen- en buitendijks water met elkaar verbinden
- 10** Waterrijk Museum als snoer met (cultuurhistorische) parels realiseren
- 11** Toegankelijkheid dijkzone verbeteren
- 12** Recreatieve netwerk: nieuwe verbindingen/ ontbrekende schakels toevoegen/ opheffen barrières (binnen- en buitendijks; over land en over water)

INITIATIEVEN

13 Verbetering natuur en recreatie Schardam en Schardammer Koog

9 De Hulk binnen- en buitendijks

11 Versterken natuurkern oeverdijk

2 Aanleg dijkplaatsen voor recreatie en natuurbeleving: **7** Dijkplaatsen deelgebied Hoorn; **12** Dijkplaatsen deelgebied Zeevang; **23** Dijkplaatsen deelgebied Gouwzee; **32** Dijkplaatsen deelgebied Waterland

6 Aanleg stadsstrand Hoorn; **35** Aanleg kleine zwemstrandjes tussen Uitdam en Kinselmeer;

18 Ontwikkelen kitesurflocatie bij Warder; **25** Realiseren historische scheepswerf Slobbeland; **26** Binnenhaven Monnickendam; **27** Trailerhelling bij Galgriet, Monnickendam; **34** Aanlegsteiger IJmeer bij Uitdam/ Kinselmeer; **37** Extensieve recreatie oostoever Kinselmeer

15 Opknappen braken Zeevang; **39** Ontwikkelen natuurkern IJdoorn, Kinselbaai en Hoeckelingsdam; **31** Natuurkern De Nes e.o.; **38** Ontwikkelen natuur- en recreatiekern De Munt-Kinselmeer

33 Ontwikkelen natuurkern Waterlandse Weiden

10 Aanleg Dwaalpark Hoorn; **22** Kitesurflocatie bij Edam

3 Ontwikkelen bloemrijke dijk

29 Realiseren vaarroute kleine watersport in noordelijk deel Gouwzee

4 Ontwikkelen Waterrijk Museum; **16** Integraal cultuur-toeristisch project Etersheim; **20** Verbeteren Fort Edam als cultuurhistorische bestemming; **28** Herontwikkeling Gemaal De Poel

1 Doorgaande fiets- en wandelroute op of langs de dijk; **8** Aanleg wandelverbinding Grote Waal – dijk

17 Aanpak kruising Warder; **21** Passeerbaar maken Zeesluis Edam voor fietsers en wandelaars; **24** Buitendijkse parkeerplaats Volendam Noordeinde; **36** Verbeteren van het binnendijkse vaarnetwerk van Waterland; **41** Stad-landverbindingen Amsterdam – Waterland

CONCLUSIE

De conclusie van deze oefening luidt dat alle initiatieven onder één of meer van de ruimtelijke strategieën vallen. Sommige van de strategieën zoals bij voorbeeld strategie 7 (het verbinden van binnen- en buitendijks water) en 3 (het toevoegen van nieuw oeverland) worden (nog) niet door initiatieven gedekt. Strategie 5 (bodemdaling stoppen, watersysteem op orde brengen, landgebruik aanpassen aan nattere omstandigheden) wordt gedragen door enkele initiatieven in de directe omgeving van bestaande natuurkernen. Het kan goed zijn dat er verspreid over de Kustzone meerdere initiatieven in de richting van een natuurinclusiever landbouw zullen worden ontwikkeld.

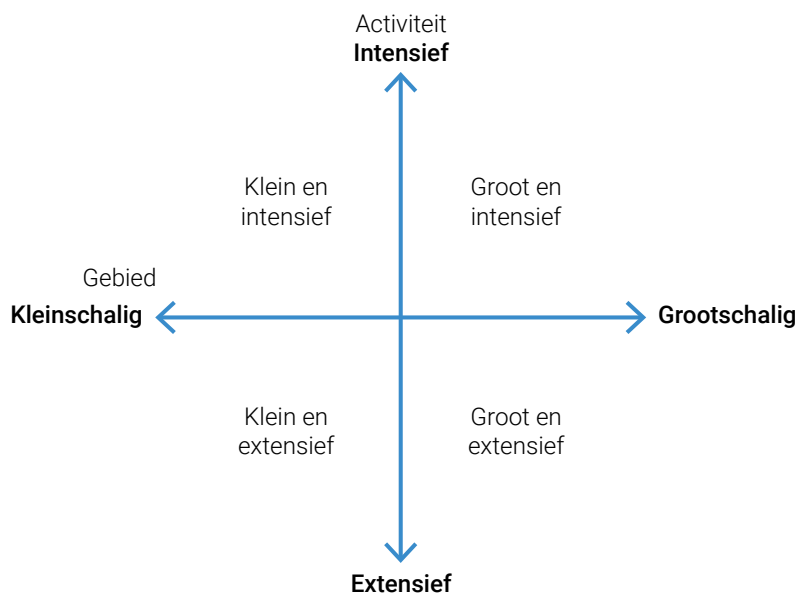
Zicht op de Rietkoog met bewegwijzering; natuur, recreatie en landschapsbeleving in één. (foto: H+N+S)

WAAR IS EEN INITIATIEF HET BEST OP ZIJN PLAATS?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden is een tweetal kaartbeelden ontwikkeld, dat het beste kan worden aangeduid met de term 'streefbeeld'. Het zijn kaartbeelden die de gebieden, gebiedjes en plekken in de Kustzone indelen al naar gelang hun geschiktheid voor bepaalde ruimtelijke ingrepen.

De kaartbeelden zijn ontstaan uit het idee dat als het om het trefzeker lokaliseren van 'programma' (daarmee wordt hier bedoeld: grondgebruik, activiteiten en voorzieningen) in de Kustzone gaat enerzijds de intensiteit van de activiteit ertoe doet en anderzijds de schaal en omvang van de plek waar de betreffende activiteit in landt. Zo kwamen we tot een denkschema met een gebieden-as (waarin de volgende vraag leidend is: passen de aard en omvang van het programma bij het karakter van het gebied?) en een activiteiten-as (waarin de vraag naar de intensiteit van het programma en de bezoekersaantallen leidend is). Om de kaartbeelden leesbaar te houden hebben we een streefbeeld 'groen-blauw' ontwikkeld (met een zonering voor de extensieve vormen van grondgebruik, zoals landbouw, natuur en extensieve vormen van recreatie) en een streefbeeld 'oranje-rood' (met de locatie-principes voor de recreatieve en culturele activiteiten en voorzieningen).

De kaartbeelden doen éénduidige uitspraken over de gebieden en plekken die erop zijn weergegeven; als op het groen-blauwe streefbeeld voor een gebied natuurontwikkeling als koers staat beschreven, dan legt het oranje-rode streefbeeld daar geen recreatieve ontwikkeling overheen.

links: Assenkruis met op de horizontale as de gebieden op de schaal van groot naar klein, en op de verticale as de activiteiten, de intensiteit van het gebruik van intensief naar extensief. De twee assen vormen de basis voor twee streefbeelden.

boven: De Hogendijkerbraak bij Warder: klein en extensief en onderdeel van het groen-blaue streefbeeld.

(foto: H+N+S)

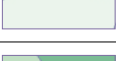
links: Volendam; grote clusters met toeristische activiteiten en onderdeel van het oranje-rode streefbeeld. De stad heeft veel laadvermogen voor recreatief programma en kan die karakteristiek verder uitbouwen.

(foto: Gouwenaar)

STREEFBEELD GROEN - BLAUW

Aan het streefbeeld liggen de strategieën ten grondslag die aan het eind van hoofdstuk 2 als concretisering van de opgaven en kansen zijn geformuleerd. Die zijn gecombineerd met de kwaliteiten en de verbeterpunten uit de typering van de vier gebieden van het eerste hoofdstuk. Als nieuw element zijn de vaarroutes en de maaigebieden in het Markermeer, de Gouwzee en het IJmeer toegevoegd, die de kustzone als vaargebied aantrekkelijker gaan maken. De vaargeulen die vanuit de diepere delen van het Markermeer en het IJmeer worden gegraven om de Kustzone vanaf de kant van het water beter toegankelijk te maken zijn hierin een factor. Het gaat hier om bestaande en nieuwe (bij voorbeeld bij Etersheim en Uitdam) geulen; de laatste zijn voor een deel gegraven ten behoeve van de uitvoering van de dijkversterkingsmaatregelen. Ook het binnendijkse vaarnetwerk heeft een plek gekregen in dit streefbeeld.

Het groen-blauwe streefbeeld legt de Kustzone uiteen in een reeks van typen gebieden aan de hand van de aard van het gebied, met elk een eigen koers en strategie.

	AARD VAN HET GEBIED	KOERS EN STRATEGIE
	Grote open waterlandschap Markermeer	Aaneengesloten water voor recreatie (extensief) en natuur
	Grote open waterlandschap IJmeer	Aaneengesloten water voor recreatie (intensief) en natuur, zo nodig gemaaid
	Diep water, permanente en tijdelijke vaargeulen	Aaneengesloten water voor recreatie
	Ondiep kustwater (2 – 3m diep)	Zone voor waternatuur en extensief vaarwater
	Kustzone buitendijks met kansen voor natuurontwikkeling	Zone voor verondieping (0 – 1m diep) en het creëren van een luwe zone voor natuurontwikkeling
	Oeverdijk, buitendijks voorland	Oeverdijk aanleggen; in buitendijks grasland natuurlijk peil herstellen waardoor het kan vernatten en overstroombaar wordt
	Dijkzone	Bloemrijke dijk creëren en dijk als habitat voor ringslang etc verbeteren
	Schakels (sluizen, spuien, vistrappen etc)	Verbinden binnendijks en buitendijks vaarwater met schutsluis of overtoom
	Binnendijks (vaar)water (boezems, trekvaarten, dieën) inclusief oevers	Obstakels verwijderen, ontbrekende schakels toevoegen
	Kleine natuurgebieden (braken en andere kleine natuurgebieden)	Natuur herstellen en verbeteren
	(Kleine) droogmakerijen	Watersysteem op orde brengen, peilopzet (ook tegen paalrot), natuurontwikkeling en natte teelten
	Aaneengesloten natuur binnendijks (NNN donkerder, N2000 lichter)	Zo mogelijk vergroten; van eigen water aan- en afvoer voorzien
	Grote aaneengesloten veenweide, inclusief weidevogelleefgebied	Stop bodemdaling veenweide, watersysteem op orde, peilopzet, natuurinclusieve landbouw

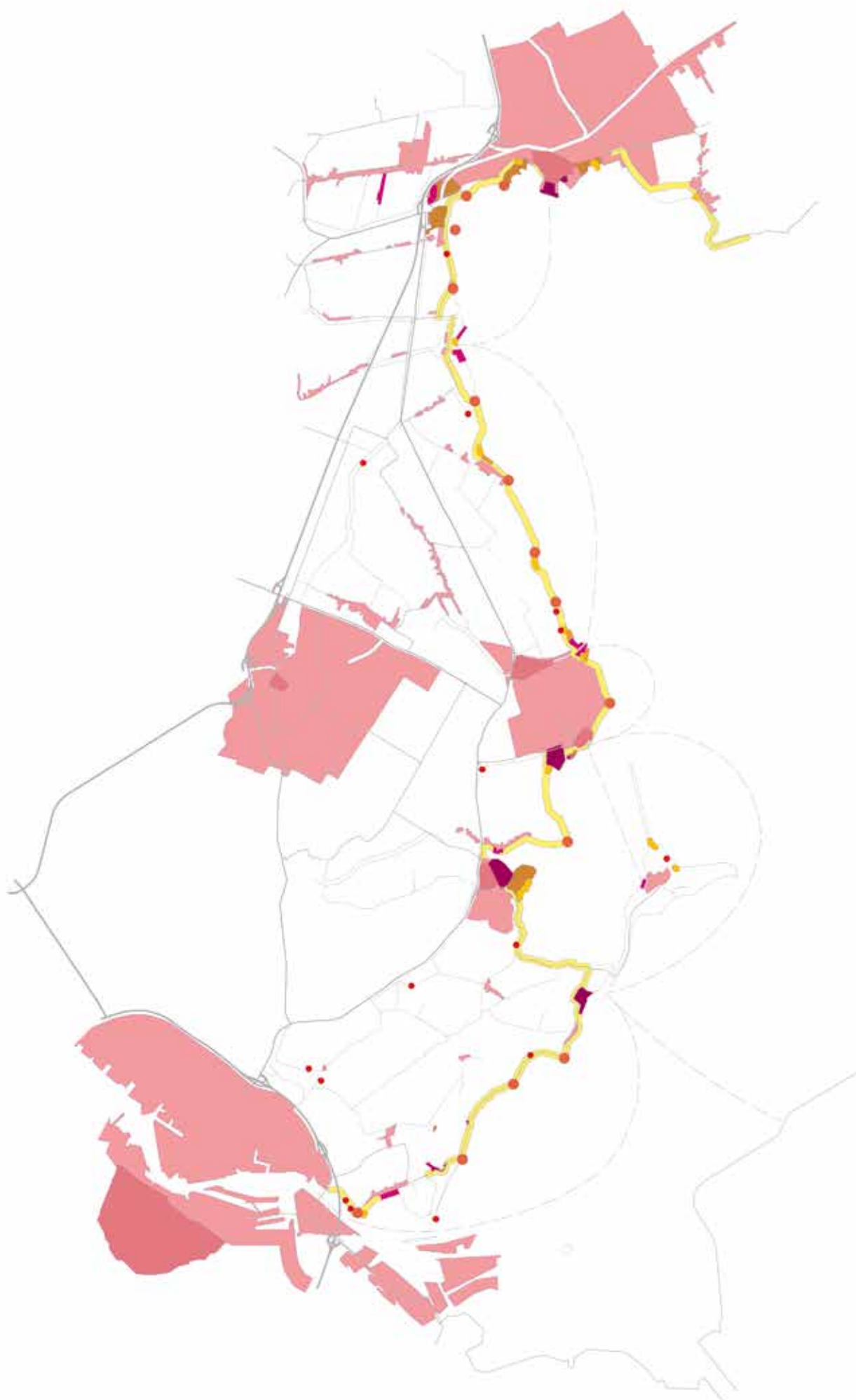

STREEFBEELD ORANJE - ROOD

Voor het trefzeker accommoderen van de meer intensieve activiteiten uit het culturele en recreatieve programma in de Kustzone hebben we het streefbeeld oranje-rood ontwikkeld. Een tien-traps-raket van gebieden en plekken in de Kustzone geeft in dat streefbeeld de geschiktheid aan voor de activiteiten op gebied van cultuur en recreatie. Onder 'programmatische invulling' staat opgesomd wat er in de betreffende categorie kan vallen; niet alles wat is opgesomd hoeft in de genoemde combinatie voor te komen.

Het oranje-rode streefbeeld legt de Kustzone uiteen in een reeks van typen plekken van groot/intensief naar klein/extensief, met elk een eigen mogelijke programmatische invulling.

	PLEK	PROGRAMMATISCHE INVULLING
	Markermeer/ IJmeersteden (Hoorn, Edam, V-dam, M-dam, A-dam)	Attracties, dagrecreatievoorzieningen, hotels, verblijfsrecreatie, horeca, jachthavens
	Recreatiehubs met grote jachthavens (Marina Volendam, Europarcs Uitdam)	Attracties, dagrecreatievoorzieningen, verblijfsrecreatie, horeca, jachthavens
	Verblijfsrecreatiecomplexen met kleine jachthavens (Schardam, Edam)	Verblijfsrecreatie, horeca, kleine jachthaven, zwem- en zonnemogelijkheid, refugia-natuur
	Recreatiegebied en groot strand (Stadsstrand, De Hulk, Hemmeland)	Dagrecreatie, (water)sport en -spel, zwem- en zonnemogelijkheid
	Kitesurfplekken	Strand, (seizoens)horeca, parkeerplaats
	Dijk- en lintdorpen	Horeca, zwem- en zonnemogelijkheid, ligplaatsen en voorzieningen voor de binnendijkse waterrecreatie
	Camping bij de boer en losse horeca	Verblijfsrecreatie, (seizoens)horeca, refugia-natuur
	Dijkplaatsen	<i>Afhankelijk van plek en condities een keuze uit:</i> (seizoens-) horeca, zon- & zwemmogelijkheid, aanlegmogelijkheid, parkeerplaats, vogelkijkhut, niks doen (met spontane natuurontwikkeling als gevolg), refugia-natuur
	Strandjes	Plek voor fietsen ('nietje')
	Dijkzone, dijktrap	Uitkijken, zonnen, picknicken

CONCLUSIE

Als we de lijst van nu bekende initiatieven (zie bijlage I) over de streefbeelden verdelen, dan is de conclusie dat het overgrote deel van de initiatieven op zijn plek past. Het merendeel lijkt ook echt positief bij te dragen aan het streefbeeld van de Kustzone. De initiatieven waarbij vanwege hun ligging kanttekeningen kunnen worden geplaatst zijn:

- Het zijn met name de kitesurflocaties en trailerhellingen die in verband met hun potentiële dynamiek en verstoring die om een zorgvuldige situering vragen; ter hoogte van de ondiepe oevermilieus met hun natuurlijke waarden zijn deze voorzieningen niet op hun plaats. Dit geldt zeker voor de plekken waar speedboten en jetski's te water kunnen worden gelaten.
- Het verbeteren van het vaarnetwerk in de Gouwzee zou zich in het noordelijk deel moeten concentreren. In het zuidelijke deel heeft het verder versterken van de buitendijkse natuurlijke kwaliteiten prioriteit. Het maaibeheer zou hier achterwege moeten blijven.

Verder valt op dat:

- Wanneer we de kansen, het streefbeeld groen-blauw en de initiatieven vergelijken, zien we dat de kansen om het zich ontwikkelende vaarnetwerk binnendijs met het buitendijkse vaarwater te verbinden in het noorden van het gebied (bij Schardam) jammer genoeg ontbreken.
- Daarnaast zou het ook een goede zaak zijn als er geëxperimenteerd zou worden met het creëren van condities voor een houdbaar watersysteem in één van de kleine droogmakerijen in de Kustzone, bijv. in de Blikmeer.

Kitesurflocaties en de ontwikkeling van natuurlijke kwaliteiten in de dijkzone en het buitendijkse water verdragen elkaar niet; hier zijn keuzen vereist
(foto: M. Eker)

In de Gouwzee komen de ambities vanuit natuur en recreatie samen en geldt; in het noordelijk deel meer ruimte voor het recreatieve vaarnetwerk, en het zuidelijke deel voorrang voor buitendijkse natuurontwikkeling. (foto: M. Eker)

Een koppeling tussen het binnen- en buitendijkse vaarnetwerk ontbreekt in het noordelijke deel van de Kustzone, terwijl hier wel kansen liggen. (foto: Ton van der Wal)

HOE PAST HET INITIATIEF IN DE CONTEXT?

Als aanzet voor de beantwoording van de hoe-vraag (hoe kunnen de initiatieven het beste kunnen worden ingepast?) hebben we voor elk van de vier deelgebieden de streefbeelden groen-blauw en oranje-rood over elkaar heen gelegd. Dan ontstaat er een beeld van de constellatie, korrelgrootte en kleurschakering voor elk van de gebieden. Op basis daarvan komen we tot een volgende eerste typering van de hoedanigheid en de verschijningsvorm van de initiatieven, die in de Kustzone als geheel en in de verschillende deelgebieden wenselijk zijn.

Deze typering met het oog op het toevoegen van programma en activiteiten geldt voor de periode van zeg de komende tien jaar. Na afloop van die periode is herijking op zijn plaats. Het laadvermogen van de vier gebieden is immers niet oneindig. De hieronder gepresenteerde principes vormen een eerste aanzet. Ze dienen als 'gids' bij de verdere invulling en vormgeving van de initiatieven in het proces samen met betrokken publieke en private partijen. Ook zijn er enkele algemene principes die voor alle vier de gebieden van toepassing zijn.

REGIOSTAD HOORN

VOORKEUR VOOR INITIATIEVEN:

- 1 die Hoorn beter op de kust oriënteren;
- 2 die helpen de positie van Hoorn als 'hub' en boegbeeld van het noordelijk deel van de Kustzone te versterken;
- 3 en die tegelijkertijd helpen de barrièrewerking van de infrastructuurlijnen te verminderen;
- 4 aansluiten bij het gevarieerde natuurlijk, historische en toeristische karakter.

VOOR ALLE DEELGEBIEDEN

ONDERSCHIED BINNEN- EN BUITENDIJKS

Binnendijks voegen initiatieven zich in de ruimtelijke structuur van het open landschap en de linten, dijkbebouwing, dorpen, of naar de op zichzelf staande bebouwing. Initiatieven in de oeverzone van Markermeer en IJmeer voegen zich in de opbouw van het buitendijks landschap van voorland, rietland, ondiep water, kunstwerken en steigers. Bebouwing is hier afwezig of tijdelijk.

AANSLUITING OP LANDSCHAPPELIJKE KENMERKEN

Initiatieven sluiten aan op de aanwezige landschappelijke gegevens: de aanwezige verkavelingstructuur, schaal, niveauverschillen, beplanting, materialisering, etc. vormen samen de uitgangspunten voor de ruimtelijke inpassing.

HORIZONTALITEIT EN HOOGTE

In het ruimtelijk beeld van de Kustzone is de horizontaliteit van open weiland, water, dijken en horizon beeldbepalend; bebouwing blijft daaraan ondersgeschikt.

ZEEVANG

VOORKEUR VOOR INITIATIEVEN:

- 1 die ervoor zorgen dat de kwaliteiten van Zeevang ontdekt worden
- 2 die de grote schaal en ruimtelijkheid van dit gebied respecteren
- 3 die kleinschalig zijn en informeel van karakter
- 4 die zorgvuldig worden ingepast en de erfgoedwaarde van de ensembles en structuren goed tot hun recht laten komen.

GOUWZEE EN GOUWZEEKUST

VOORKEUR VOOR INITIATIEVEN:

- 1 die de waterfronten van Edam, Volendam, Monnickendam nog gevarieerder en aantrekkelijker maken
- 2 die de grote eenheden (natuur, recreatiewater, attractief stedelijk milieu) respecteren en die functioneel en visueel ondersteunen
- 3 die passen bij de zonering tussen enerzijds een extensief en op natuurontwikkeling gericht zuidelijk deel en anderzijds een op waterfrontwikkeling en recreatieve ontwikkeling gericht noordelijk deel
- 4 met een breed spectrum van kleinschalig (Marken, dijkplaatsen) tot grootschalig (Zuiderzeestadjes); van extensief (in en grenzend aan de natuurcomplexen en in de polder) en intensief (in de waterfronten).

WATERLAND - IJMEER

VOORKEUR VOOR INITIATIEVEN:

- 1 met gevarieerde verschijningsvormen;
- 2 in kleinschalige ruimtelijke interventies;
- 3 waarin kwaliteit boven kwantiteit gaat;
- 4 die de natuurlijke kwaliteiten in de kustzone versterken;
- 5 die georiënteerd zijn op het recreatieve routenetwerk over land en water.
- 6 met aandacht voor een wat intensievere ontwikkeling aan de flanken Amsterdam noord/Blauwe Hoofd en Monnickendam/ bij damaanzet Marken) met een andere taal en schaal dan in de tussengelegen luwe en kleinschalige zone.

CONCLUSIE

Dit hoofdstuk bevat principes aan de hand waarvan de locatie van de initiatieven nader bepaald kan worden en een eerste gevoel kan groeien voor de verschijningsvorm (omvang, architectonische uitstraling, toegankelijkheid, ruimtelijke constellatie) van de bij de initiatieven horende ruimtelijke interventies en maatregelen. De hoe-vraag is het richtsnoer voor de verdere uitwerking van de initiatieven.

Het is van belang om een praktijk te creëren van proactief stimuleren en sturen bij de verdere invulling en uitwerking van de initiatieven door middel van een of andere vorm van kwaliteitsregie. Het belang van een dergelijke vorm van kwaliteitsregie heeft alles te maken met de grote kwaliteiten van de Kustzone enerzijds en de uniciteit en kwetsbaarheid van het gebied anderzijds.

TENSLOTTE

Het KROK geeft op basis van het bestaande beleid en de potenties van het gebied een beeld van de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van de Kustzone Hoorn-Amsterdam, toegespitst op de thema's recreatie, natuur en landschap. De waarden die de huidige ruimtelijke karakteristiek biedt, alsmede de opgaven waar het gebied voor staat en de kansen die benut kunnen worden waren leidend bij het creëren van dit beeld. Het KROK biedt een richtsnoer voor de locatie, omvang, dichtheid en verschijningsvorm waarin de nu bekende initiatieven (inclusief de ruimtelijke maatregelen die daarbij horen) bij voorkeur doorontwikkeld zouden moeten worden om optimaal bij te dragen aan de gewenste ruimtelijke kwaliteit van de Kustzone.

En het vormt een kader voor de functionaliteit, locatie, omvang en verschijningsvorm voor nog te ontwikkelen initiatieven op gebied van recreatie, natuur, landschap en landgebruik.

Het volgende stroomschema kan als gebruiksaanwijzing voor het toepassen van het KROK dienen:

INITIATIEF

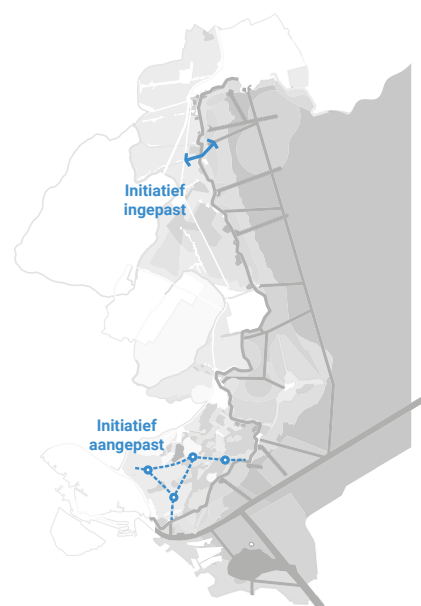
Het kan bijv. gaan om een nieuwe recreatieve voorziening, of een verbetering van de natuur- of waterkwaliteit

WAT DRAAGT HET INITIATIEF BIJ?

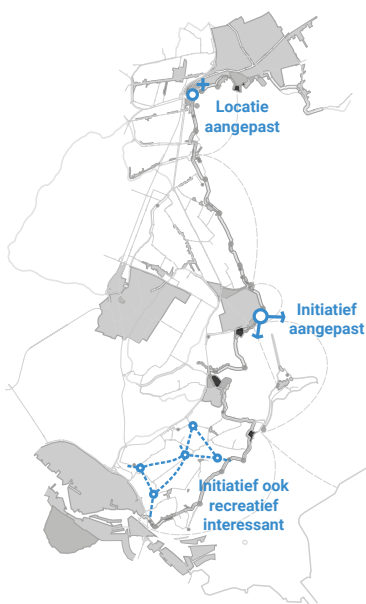
Het initiatief moet bijdragen aan de karakteristiek van de 4 gebieden en aan één van de 14 ruimtelijke strategieën voor de kustzone, of valt af.

WAAR IS HET INITIATIEF HET BESTE OP ZIJN PLAATS?

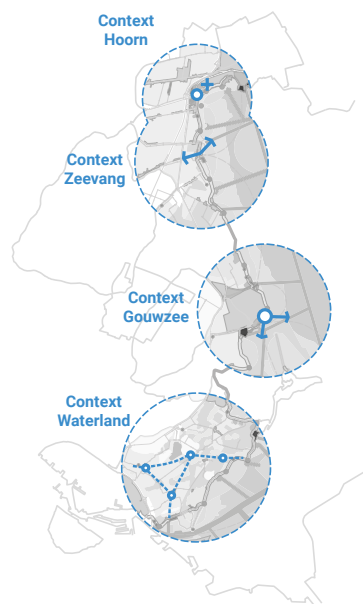
Initiatieven op gebied van natuurontwikkeling, andere vormen van landgebruik, of de kwaliteit van het water worden beoordeeld met het groen-blauwe streefbeeld.

WAAR IS HET INITIATIEF HET BESTE OP ZIJN PLAATS?

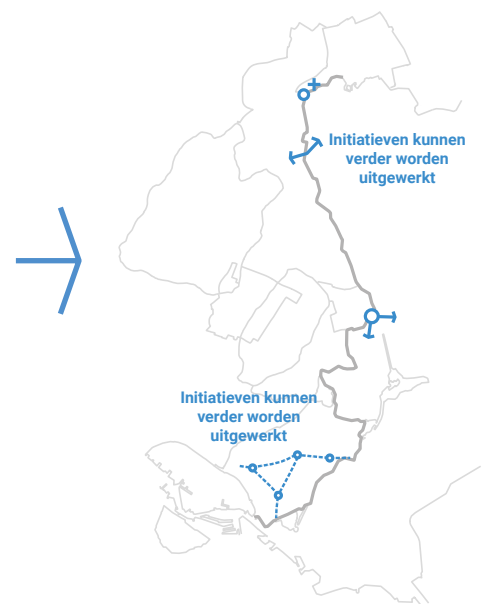
Initiatieven op gebied van recreatie worden beoordeeld met het rood-oranje streefbeeld.

HOE PAST HET INITIATIEF IN DE CONTEXT?

De omvang, hoedanigheid en verschijningsvorm van de initiatieven moet passen binnen de context en de samenhang van de deelgebieden.

RESULTAAT

De initiatieven zijn aangepast en/of ingepast binnen het KROK en kunnen verder worden uitgewerkt.

BIJLAGE

INITIATIEVEN EN INRICHTINGSVOORSTELLEN* VOOR DE KUSTZONE HOORN – AMSTERDAM

* Tijdens de aanpassing van dit kwaliteitskader medio 2020 is een aantal initiatieven die niet meer aan de orde zijn uit de lijst verwijderd; vandaar dat de nummering van de initiatieven gaten vertoont.

VOOR DE KUSTZONE ALS GEHEEL

- 1 Doorgaande fiets- en wandelroute op langs de dijk (afhankelijk van ruimte in (nieuwe) dijkprofiel en natuurfuncties langs de dijk; aansluiten op routenetwerk
- 2 Dijkplaatsen als pleisterplaatsen en belevingsmomenten voor natuur en recreatie met ruimtelijk 'accent' (zie 7, 12, 23 en 32)
- 3 Zoveel als mogelijk 'doorgaande' bloemrijke dijk als concept voor de uitvoering van de groene dijkbekleding en het beheer met aandacht voor de gradiënt hoog&droog – laag&nat
- 4 Waterrijk Museum als samenhangend geheel van routenetwerk op en langs de dijk, dijkplaatsen, TOP's en andere informatiepunten, dijkgerelateerde culturele en recreatieve voorzieningen/ faciliteiten en evenementen

VOOR HOORN

- 5 –
- 6 Stadsstrand Hoorn voor bewoners en bezoekers met bijbehorende recreatieve en infrastructurele voorzieningen (horeca paviljoen en kiosk met toiletten; spotvelden en speelplekken; 500 p-plaatsen, waarvan 130 alleen voor piekmomenten; fietspad over kruin oeverdijk; verbindingen naar aangrenzende wijken; duiksteiger en aanlegsteiger)
- 7 Dijkplaatsen bij Galgenbocht (als markante plek), bij brug over tussenwater Oeverdijk (uitkijkpunt over natuur), bij De Hulk (in combinatie met gemaal Westerkogge) en Scharwoude (Oude badhuis als

zitgelegenheid)

- 8 Wandelverbinding Hoorn om de dijk en de wijk (Grote Waal) beter op elkaar aan te sluiten; gaat om zonering van gebruik, opdat strand geen hondenuitlaatplek wordt; brug over tussenwater oeverdijk aansluiting op bestaand netwerk en dijktrappen
- 9 De Hulk buitendijks, oeverdijk en het tussenwater worden natuurkern voor water- en kustvogels en waterecosysteem; verondieping met materiaal uit de uit te baggeren vaargeul Hoorn-A'dam; aanleg grondkeringen om erosie tegen te gaan; oeverlanden bij de Hulk worden afgegraven, waardoor er overstromingsgraslanden kunnen ontstaan; deel wordt rietzone. Inclusief trailerhelling bij De Hulk. Herontwikkeling recreatieterrein De Hulk binnendijks; versterking van de binnendijkse recreatieve mogelijkheden (camping, verbindingen); relatie met buitendijkse recreatieve mogelijkheden aan de zuidzijde van Scharwoude ter hoogte van pannenkoekenhuis
- 10 Aanleg dwaalpark Hoorn in aansluiting op de herontwikkeling van recreatieterrein De Hulk; betere aansluiting op de Markermeerkust creëren met aandacht voor verbindingen (fietsverbinding vanaf Scharwoude), opheffen barrières (spoor!), uitbreiding camping en verbetering van de natuurlijke kwaliteiten
- 11 Aanleg oeverdijk met 1 km lange natuurkern als centraal deel (met gebieden van resp 1,5km en 1km lengte ten noorden en ten zuiden ervan voor combi extensieve vormen van recreatie en natuur) bestaande uit moeras, vochtig hooiland en kruiden- en faunairijk grasland; tussenwater krijgt een natuurlijk peilverloop en optimaal ingericht als paai- en opgroeiplaats voor vissen; er komen vispassages in het af- en aanvoersysteem naar het Markermeer; aan de buitenzijde van de oeverdijk onderwatertalud met helling 1:40 voor de ontwikkeling van onderwaternatuur en paai- en opgroeiplaats voor vissen

VOOR ZEEVANG

- 12** Dijkplaatsen bij Schardam, Etersheim (bij ‘knooppunt’ aanlegsteiger dijkopgang en parkeermogelijkheid; recreatieve knoop), drie dijkplaatsen tussen Etersheim en Edam ter plaatse van abrupte overgangen in dijkprofiel (natuurkern en braken ontmoeten Markermeer)
- 13** Verbetering natuur (en recreatie) Schardam en Schardammer Koog: verondiepen baai-achtige delen Markermeer bij de Riet-, Floris- en Oosterkoog voor onderwater-natuur; met materiaal afkomstig van de uit te baggeren recreatiegeulen/ tijdelijke vaargeulen tbv dijkversterking bij Schardam, Etersheim en Warder; deze verondiepingen koppelen aan de oeverlanden bij Schardam en de buitendijkse kogen, opdat grote kernen voor oevernatuur ontstaan; aanleg eilandjes en rietzones maken het geheel nog robuuster. Oeverlanden Schardam, Riet-, Floris- en Oosterkoog: realiseren waterrijke gevarieerde natuurzone (inclusief rietzones) met kraamkamerfunctie voor vis; dit vooral door langs de sloten flauwe en brede taluds te creëren, de sloten onderling en ook via een vispassage met het Markermeer te verbinden; natuurlijk peilverloop in de sloten; areaal moeras in Rietkoog uitbreiden en delen Rietkoog terugzetten in de successie door lokaal af te raven en meer open water aan te brengen; versterking relatie met binnendijkse ‘refugia’
- 14** –
- 15** Opknappen braken Zeevang (Koogbraak, Moordenaarsbraak, Grote Braak) met Zandbraak als voorbeeld; braken uitbaggeren, herinrichten oeverzones, inrichting vogelspotplekken
- 16** Integraal cultuur-toeristisch project bij Etersheim; aanwezige kleinschalige binnendijkse attracties combineren met een aanlegsteiger voor de bruine vloot in combinatie met een fiets- en wandelopgang en een parkeermogelijkheid; inclusief informatievoorziening
- 17** Aanpak kruising Warder; verbetering verkeersveiligheid en toegankelijkheid

buitendijkse voorzieningen in combinatie met versterking van de landschappelijke kwaliteiten

- 18** Kitesurflocatie bij Warder (bij Zwembad of Moordenaarsbraak)

19 –

VOOR GOUWZEE

- 20** Verbetering van Fort Edam als cultuur-toeristische voorziening en onderdeel van het Waterrijk Museum
- 21** Passeerbaar maken van de Oude Zeesluis bij Edam voor fietsers en wandelaars
- 22** Kitesurflocaties bij Edam (noord en zuid)
- 23** Dijkplaatsen bij kaap Noordeinde (wandelbestemming vanuit Volendam, kaap Hoek van de Noord (natuurbeleving), Jan Hagelhoek bij Katwoude (eventueel combineren met een aanlegmogelijkheid voor kano’s en kleine sloepen)
- 24** Buitendijkse parkeerplaats Volendam Noordeinde om de verkeersveiligheid en leefbaarheid in Volendam te verbeteren
- 25** Realiseren historische scheepswerf Slobbeland als onderdeel van Waterrijk Museum
- 26** Nieuwe (passanten)steiger in haven Monnickendam voor veerverbinding en riviercharters tevens realiseren van een aanlegkade (incl walvoorzieningen) voor de bruine vloot
- 27** Trailerhelling bij Galgeriet, Monnickendam
- 28** Opknappbeurt van het Gemaal aan de Poel bij Monnickendam; een publieksfunctie voor dit cultuurhistorisch interessante gebouw behoort tot de mogelijkheden, nu er een nieuw gemaal aan de dijk wordt gerealiseerd even benoorden het huidige gemaal
- 29** Realiseren vaarroute voor de kleine watersport (suppen, kanoën, roeien, sloepen) in het noordelijk deel van de Gouwzee inclusief aanlegmogelijkheden en ‘overdraag’-locaties kano’s naar binnenwater (mogelijke locaties: Bereklaauw-Waterlandse Zeedijk/ Jan Hagelhoek/ Bereklaauw-Waterlandse Zeedijk / Oosterpoel-Waterlandse Zeedijk

VOOR WATERLAND-IJMEER

30 –

- 31** Polder de Nes inclusief de oeverzone en de binnendijkse natuurkernen ontwikkelen als wetland voor weide-, water- en kustvogels; verbetering van de visstand met waterinlaat vanuit IJmeer; vluchthaven wordt rustige en verondiepte baai ; visverbinding tussen Oosterpoel en de Nes
- 32** Dijkplaatsen bij De Nes (natuurbeleving), Uitdam (kaap, natuurbeleving ev steiger), Barnegat (kaap, natuurbeleving), Kinselmeer (kaap, zwemstrand), Blauwe Hoofd (kaap, dagrecreatie)
- 33** Ontwikkeling natuurkern Waterlandse Weiden als combinatie van gezond waterecosysteem, botanisch grasland verbonden met de natuur van het ondiepe buitenwater met rietlanden
- 34** Aanlegsteiger in IJmeer bij Uitdam/ Kinselmeer (ev gekoppeld met dijkplaats?)
- 35** Aanleg kleine zwemstrandjes (plm 200m lang) langs de dijk in de zone tussen Uitdam en Kinselmeer
- 36** Verbetering van het binnendijkse vaarnetwerk van Waterland gericht op fluisterboten en andere kleine vaartuigen; inclusief opheffen van een aantal knelpunten
- 37** Oevers Kinselmeer; ontwikkeling extensieve en natuurgerichte recreatie langs de oostelijke oevers van het Kinselmeer
- 38** Ontwikkeling natuur- en recreatiekern De Munt-Kinselmeer; combi van extensieve en natuurgerichte recreatie met gezond waterecosysteem, weidevogelleefgebied met hoge botanische waarden; gekoppeld aan het buitendijkse ondiepe watermilieu
- 39** Ontwikkeling natuurkern IJdoorn, Kinselbaai en Hoeckelingsdam; combinatie van sterk vernat weidevogelgebied binnendijks, ondiep buitendijks onderwatermilieu en een geconsolideerd buitendijkse oevermilieu voor kale grondbroeders
- 40** –
- 41** Verbeterde en veilige verbindingen voor langzaam verkeer tussen A'dam en Kustzone; met eindpunt noord-zuid metrolijn als brandpunt

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

- Actieprogramma Metropolaan Landschap 2016–2020; Metropool Regio Amsterdam, 2016.
- Agenda Groen; Provincie Noord-Holland, 2013.
- Agenda IJsselmeergebied 2050; Ministerie Infrastructuur en Waterstaat, 2018. College van Rijksadviseurs; CRA , 2016.
- Evaluatie Deltawet waterveiligheid en zoetwatervoorziening; Ministerie Infrastructuur en Milieu, 2016.
- Factsheet Markermeer-IJmeer; Ministerie van Infrastructuur en Milieu, 2014.
- Het provinciaal Coalitieakkoord 2019–2023; Provincie Noord-Holland, 2019.
- Kader Richtlijn Water; Ministerie van Infrastructuur en Milieu, 2012.
- Kader Ruimtelijke Ontwikkeling Kustzone Hoorn-Amsterdam; Provincie Noord-Holland, 2020.
- Kader Ruimtelijke Kwaliteit Markermeerdijken; Provincie Noord-Holland, 2014.
- Kadernota Cultuurbeleid 2017–2020; Provincie Noord-Holland, 2016.
- Leidraad Landschap en Cultuurhistorie; Provincie Noord-Holland, 2018.
- Meerjarenvisie Landschap Noord-Holland 2017–2021; Landschap Noord-Holland, 2016.
- Natuurambitie Grote Wateren 2050 en verder; Ministerie van Economische Zaken.
- Natuur- en Recreatieplan Westfriesland; Recreatieschap Westfriesland, 2016.
- Nota duurzaam Landschap; Gemeente Amsterdam, 2019.
- Omgevingsvisie Noord-Holland 2050 “Balans tussen economische groei en leefbaarheid”; Provincie Noord-Holland, 2018.
- Omgevingsvisie Waterland 2030; Gemeente Waterland, 2017.
- Programma Waterfront, Gemeente Hoorn, 2013.
- Programmatische Aanpak Grote Wateren; Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2018.
- Projectplan Waterwet van de versterking Markermeerdijken; Alliantie Markermeerdijken en Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, 2018.
- Panorama Markermeer-IJmeer; Stuurgroep Markermeer-IJmeer, 2018.
- Recreatieplan Waterland, actualisatie 2012; Recreatieschap Twiske-Waterland, 2012.
- Rijksnatuurvisie 2014; Ministerie van Economische Zaken.
- Rijksstructuurvisie Regio Amsterdam-Almere Markermeer; Ministerie Infrastructuur en Milieu, 2013.
- Strategische Agenda Toerisme MRA 2025; Metropool Regio Amsterdam, 2018.
- Strategisch beleidskader Economie en Uitvoeringsagenda; Provincie Noord-Holland, 2016.
- Structuurvisie Koggenland, Gemeente Koggenland, 2009.
- Toerisme en recreatie Kustzone Hoorn – Amsterdam, Vraag- en aanbodanalyse, wenseninventarisatie en zonering; Provincie Noord-Holland, 2017.
- Toeristische Visie; Gemeente Edam-Volendam, 2015.
- Toeristische Visie 2015 – 2025; Gemeente Waterland, 2015.
- Visie op Waterrecreatie Noord-Holland 2030; Provincie Noord-Holland, 2016.
- Visiedocument Amsterdam Wetlands; Landschap Noord-Holland, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Recreatie Noord-Holland, 2018.
- Watervisie 2021; Provincie Noord-Holland, 2015.
- Waterprogramma 2016–2021, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, 2018

COLOFON

RAPPORT

Dit rapport is opgesteld door H+N+S Landschapsarchitecten met tekstbijdragen van Peter Bergmans, Mark Eker, Chris Lansink en Marc Schepers (allen Provincie Noord-Holland), in opdracht van de Provincie Noord-Holland.

BEELDMATERIAAL

Het kaartmateriaal in dit rapport is gemaakt door H+N+S Landschapsarchitecten behalve indien anders aangegeven. De foto's in dit rapport zijn van Mark Eker en H+N+S Landschapsarchitecten behalve indien anders aangegeven.

PROJECTTEAM H+N+S LANDSCHAPSARCHITECTEN

Jandirk Hoekstra
Jan Wilbers

PROJECTGROEP PROVINCIE NOORD-HOLLAND

Peter Bergmans
Mark Eker
Chris Lansink (Programmamanager)
Marc Schepers

Amersfoort, november 2020

© H+N+S (2020) Het auteursrecht op de inhoud van dit document berust bij H+N+S Landschapsarchitecten, tenzij anders vermeld.

- Op het beeldmateriaal opgenomen in dit document berust auteursrecht van H+N+S b.v. dan wel van derden. Voor gebruik van dit beeldmateriaal is toestemming nodig van de maker of diens wettelijke vertegenwoordiger en dan altijd met correcte bronvermelding. Onrechtmatig en commercieel gebruik van het beeldmateriaal is niet toegestaan.
- H+N+S b.v. heeft haar uiterste best gedaan om bronnen en rechthebbenden van beeldmateriaal dat gebruikt is, te achterhalen. Wanneer desondanks beeldmateriaal wordt getoond waarvan u (mede) rechthebbende bent of meent te zijn en voor het gebruik waarvan u niet als bron of rechthebbende wordt genoemd, ofwel voor het gebruik waarvan u geen toestemming hebt verleend, dan verzoeken wij u contact met ons op te nemen via info@hnsland.nl
- Door H+N+S geleverde concept-producten/werkboeken zijn niet bedoeld voor publicatie. Voordat tot publicatie wordt overgegaan dient een product door H+N+S daartoe te zijn vrijgegeven.

BRONNEN BEELDMATERIAAL

- pag. 1(kaft), 3, 7, 8, 11, 28, 32, 38, 39, 40, 41, 46, 48, 49, 50, 51 boven, 51 onder, 54, 63 boven, 68, 69 boven, 86 (achterkant): Mark Eker.
- pag. 6, 9, 10, 12, 14, 16 onder, 42, 43, 44, 45, 61, 76: H+N+S Landschapsarchitecten .
- pag. 20 boven: Dqfn13 (https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Grote_Braak,_Edam.jpg, foto bijgesneden), CC BY-SA 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.nl>).
- pag. 24 boven: Elekes Andor ([https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gouwzee_\(2\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gouwzee_(2).jpg), foto bijgesneden), CC BY-SA 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.nl>).
- pag. 24 onder: Gouwenaar (https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Zicht_op_Volendam4.jpg, foto bijgesneden), CCo 1.0 (<https://creativecommons.org/publicdomain/zero/1.0/deed.nl>).
- pag. 28 boven: Jyhertum (https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Durgerdam_harbour.jpg).
- pag. 35: Peter Heeling (https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Markermeer_zonsondergang.jpg, foto bijgesneden), CCo 1.0 (<https://creativecommons.org/publicdomain/zero/1.0/deed.nl>).
- pag. 47: Hnapel (https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kerkbuurt_20150413.jpg, foto bijgesneden), CC BY-SA 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.nl>).
- pag. 63 onder: Gouwenaar (https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Volendam_haven.jpg, foto bijgesneden), CCo 1.0 (<https://creativecommons.org/publicdomain/zero/1.0/deed.nl>).
- pag. 69 onder: Ton van der Wal, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Overzicht_sluis_in_voormalig_Zuid-Schardam,_uitwatering_zeezijde_-_Schardam_-_20323962_-_RCE.jpg, foto bijgesneden), CC BY-SA 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.nl>).

H+N+S
Landschapsarchitecten

Bezoekadres
Soesterweg 300
3812 BH
Amersfoort

Postadres
Postbus 1603
3800 BP
Amersfoort

